

panorama legnicka

www.legnica.naszemiasto.pl

Nr 45

INTERWENIUJEMY

Zamknięte baseny przy ulicy Radosnej, czyli scenografia jak z horroru

Potrzebny pomysł na zagospodarowanie miejsca, które służyło mieszkańcom Kopernika i Piekar **str. 6**

LEGNICA

Polonez, żywa flaga, bieg... Świętujemy naszą niepodległość

Koncert Nocnej Zmiany Bluesa i inne atrakcje, nie tylko artystyczne, na legnickim Rynku **str. 4**

OGÓLNOPOLSKA AFERA

Zatrzymano wiele dyrektorek szkół. Sprawa wyłudzenia dotacji dotyczy też Legnicy **str. 5**

LEGNICA

Radni Prawa i Sprawiedliwości walczą o powrót krzyża do sali sesyjnej Rady Miejskiej Legnicy. Jaki argument ma prezydent? **str. 3**

OCHRONA ZDROWIA

Legnicki szpital trafił do Dolnośląskiej Sieci Udarowej. Szybciej będzie można pomóc choremu **str. 2**

Nr ISSN 1234-5393
Nr indeksu 272655

FOT. ARCHIWUM PPG

LEGNICA

Za darmo zbadają, czy masz cukrzycę

Z darmowego programu profilaktyki cukrzycy mogą skorzystać w Legnicy osoby, które spełniają następujące kryteria: • wiek: 45-65 lat • miejsce zamieszkania: Legnica • brak rozpoznanej cukrzycy typu 2 • w ciągu ostatnich 3 lat nie miały przeprowadzonych badań w kierunku cukrzycy • mają nadwagę lub otyłość (BMI > 25) • prowadzą mało aktywny tryb życia, w ich rodzinach występowała ta choroba • miały w przeszłości nieprawidłowy poziom

cukru • mają nadciśnienie tętnicze.

Rejestrację na badania prowadzi Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miasta Legnica, pod numerem tel. 788 800 249.

Badania zostaną wykonane w wybrane soboty, do 30 listopada 2025 r.

Kolejne zapisy chętnych prowadzone będą w cyklach co 2 tygodnie, do końca listopada. Realizatorem programu jest Wojewódzki Szpital Specjalistyczny w Legnicy.

Legnicki szpital w Sieci Udarowej

Redakcja miejscowości

Wojewódzki Szpital Specjalistyczny w Legnicy wejdzie w skład Sieci Udarowej. Utworzy ją 12 dolnośląskich szpitali. Koordynatorem jest Uniwersytecki Szpital Kliniczny we Wrocławiu.

Dzięki sieci, pacjenci z Dolnego Śląska zyskają równy dostęp do nowoczesnych metod leczenia - bez względu na to, jak daleko od Wrocławia wystąpił udar. Sieć będzie wspierała innowacyjne oprogramowanie Brainomix wykorzystujące sztuczną inteligencję (AI) do błyskawicznej analizy badań tomografii komputerowej. Wystarczy zaledwie 9 minut. Z narzędzia będą korzystać lekarze ze wszystkich 12 oddziałów udarowych w regionie. Oprogramowanie zostało już wdrożone w trzech placówkach. Jak to działa? System w czasie rzeczywistym odpowiada na kluczowe pytania: czy pacjent ma udar, jakiego jest on rodzaju (niedokrwieniny czy krwotoczny) oraz czy doszło

do zablokowania dużej tętnicy mózgowej.

Jeśli nie wiadomo dokładnie, kiedy udar wystąpił, oprogramowanie potrafi oszacować czas zachorowania i pokazać, czy jest jeszcze obszar mózgu, który można uratować.

Co więcej, lekarz z lokalnego ośrodka może natychmiast skonsultować przypadek z jednym z trzech wyspecjalizowanych centrów referencyjnych: USK we Wrocławiu, Dolnośląskim Szpitalem Specjalistycznym im. T. Marciniaka oraz Zespołem Opieki Zdrowotnej w Bolesławcu, które wykonują zabiegi trombektomii mechanicznej.

Do tej pory konsultacje opierały się na słownym przekazie. Teraz lekarz, oprócz danych klinicznych, będzie mógł udostępnić obrazy z tomografu w czasie rzeczywistym. Dzięki temu radiolog interwencyjny, czyli specjalista wykonujący trombektomię, od razu widzi, czy zabieg jest technicznie możliwy.

Decyzja o transporcie pacjenta zapada szybciej i jest w pełni obiektywna.

FOT. MIASTO LEGNICA

LEGNICA

Wymieniają windę dla osób niepełnosprawnych w budynku ratusza

Prace związane z wymianą windy dla niepełnosprawnych w budynku Urzędu Miasta Legnicy już się rozpoczęły. Koszt tej inwestycji wynosi ponad 412 tysięcy złotych.

Służąca do niedawna winda hydrauliczna dla osób niepełnosprawnych została zainstalowana w 1997 roku, czyli niemal 30 lat temu.

- Z powodu wyeksploatowania winda musiała zostać wyłączona z użytku. Nowa

winda, która jest obecnie montowana, będzie miała napęd elektryczny - mówi Grzegorz Koczubaj, rzecznik prasowy legnickiego ratusza.

Prace związane z wymianą windy w Urzędzie Miasta Legnicy wykonuje firma Interio Serwis z Warszawy.

Nowa winda powinna „zabrać na pokład” pierwsze osoby z niepełnosprawnościami jeszcze tym roku. EG

Tel. 573 845 562/poniedziałki i środy, godz. 14-18

Skorzystaj z bezpłatnego telefonu porad prawnych dla dolnośląskich seniorów

Aby skorzystać z bezpłatnej porady prawnej wystarczy zadzwonić pod nr 573 845 562, a po odsłuchaniu komunikatu wcisnąć cyfrę „1”. Z Telefonicznego Punktu Porad Prawnych mogą korzystać osoby, które ukończyły 60. rok życia i mieszkają w woj. dolnośląskim. Dyżury - w poniedziałki i środy, w godz. 14-18. Celem Telefonicznego Punkt Porad Prawnych dla seniorów jest m.in. zapewnienie możliwości uzyskania porady osobom starszym, także seniorom, których nie stać na opłatę porady. Chodzi też o wspieranie mieszkańców wsi, skąd trudniej dostać się do prawnika. To także troska o ludzi chorych, niepełnosprawnych, potrzebujących pomocy prawnej. Telefoniczny Punkt Porad Prawnych jest inicjatywą Fundacji Przyszłość.

ZGŁOŚ AWARIĘ/USTERKĘ W MIEŚCIE: (76) 729 99 95

Legnicki Telefon Pierwszego Kontakt

Pod numerem telefonu (76) 729 99 95 mieszkańcy Legnicy mogą zgłaszać różnorodne usterki i awarie związane z infrastrukturą komunalną. Zgłosić będzie można:

- uszkodzone latarnie;
- uszkodzone ławki;
- uszkodzone elementy placów zabaw;
- dziury i ubytki w drogach;

- porzucone wraki pojazdów;
- rozrzucone śmieci;
- dzikie wysypiska.

Zgłoszenia będą przekazywane do odpowiednich służb, co ma zagwarantować szybkie i skuteczne reakcje, a docelowo podnieść jakość życia w Legnicy.

11-LATKA Z LEGNICY WICEMISTRZYNIA ŚWIATA W AKROBATYCE POWIETRZNEJ

FOT. ACROTEAM

To pierwszy tak wielki sukces Mileny z klubu Acro Team w Legnicy. - Milenka jest bardzo ambitną i utalentowaną zawodniczką. Jestem z niej bardzo dumna! Nasz klub istnieje dopiero 4 lata więc to naprawdę duże osiągnięcie - powiedziała nam Aleksandra Wrześniak, trenerka medalistki mistrzostw świata we włoskim Cesenatico. Milenka Tesarska startowała w kategorii wiekowej 10-14 lat, poziom profesjonalny. Wykonywała kombinacje akrobatyczne na podwieszonych szarfie. Pokonała w swojej kategorii 21 zawodniczek z całego świata. Milena Tesarska trenuje akrobatykę powietrzną od 4 lat. Edyta Golisz

LEGNICA SPÓR RELIGIJNY NA SZCZYCIE MIEJSKIEGO SAMORZĄDU

Ordo Iuris i radni PiS walczą o krzyż w sali rady

Edyta Golisz
Legnica

Prawicowa organizacja Ordo Iuris wkracza do walki o krzyż w sali obrad radnych miejskich Legnicy. Jest internetowa petycja i zapowiedź kroków prawnych.

- Nie może być tak, że urzędnik publiczny, czyli prezydent miasta, wchodzi do sali obrad Rady Miejskiej - organu, któremu nie przewodzi i bez wiedzy radnych ściąga krzyż, który wisiał tam ponad 25 lat. Mając na uwadze, jak duży jest odzew społeczny na to całkowicie dowolne działanie prezydenta Legnicy, będziemy rozważać podjęcie kroków prawnych, aby odpowiedzialność z tego tytułu została poniesiona - mówił na konferencji prasowej przed legnickim ratuszem mec. Paweł Szafraniec z Ordo Iuris. W konferencji uczestniczyli m.in. legnicki radni PiS i mieszkańcy broniący krzyża.

Jak zaznaczył mec. Paweł Szafraniec, sprawa jest na razie badana i trudno wyrokować, czy będzie chodziło o odpowiedzialność karną, cywilną czy inną.

- Sytuacja rodzi konieczność rozważenia, czy pan prezydent Legnicy nie nadużył swoich uprawnień i nie działał na szkodę interesu publicznego - mówił prawnik.

„Krzyż ma prawo wisieć w miejscach publicznych”

Podczas zwołanej przed legnickim ratuszem konferencji, przedstawiciele Ordo Iuris oraz monitorującego przestępstwa wyznaniowe stowarzyszenia Fidei Defensor mówili m.in., że cała preambuła polskiej Konstytucji jest zakorzeniona w dziedzinie chrześcijańskim, a Konstytucja gwarantuje wolność religii, światopoglądu i prawo do ich wyrażania. Ich zdaniem, prezydent Legnicy Maciej Kupaj, który tłumaczy decyzję o zdjęciu krzyża zasadą neutralności światopoglądowej, posługuje się błędną wykładnią Konstytucji. Powołując się na różne akty prawne podkreślali, że krzyż ma prawo wisieć w miejscach publicznych.

Adam Surmacz, reprezentujący Ordo Iuris oraz stowarzyszenie Fidei Defensor, wręcz porównał sytuację związaną ze zdjęciem krzyża z sali obrad

Radni Prawa i Sprawiedliwości zwołali w sprawie krzyża konferencję prasową

W internecie trwa zbiórka podpisów pod petycją w sprawie krzyża w sali obrad Rady Miejskiej Legnicy

Rady Miejskiej w Legnicy do kradzieży we wrześniu br. krzyża z legnickiej cerkwi grekokatolickiej.

- Ambasador Ukrainy w Polsce domagał się wtedy notą dyplomatyczną schwytania sprawców i pociągnięcia ich do odpowiedzialności. Zrobił to, bo miał świadomość, że choć krzyż ukradziono z cerkwi w Polsce, to ten krzyż jest elementem tożsamości narodowej Ukrainy. To wielki paradoks, że w tym samym mieście, w Le-

Nie może być tak, że urzędnik publiczny, czyli prezydent miasta, wchodzi do sali obrad Rady Miejskiej - organu, któremu nie przewodzi

gnicy, prezydent ściąga krzyż z sali obrad Rady Miejskiej, choć ten krzyż miał prawo tam wisieć z woli mieszkańców - mówił Adam Surmacz.

Uczestnicy konferencji zachęcali też wszystkich do podpisywania ogólnopolskiej petycji w obronie krzyża, która jest na utworzonej specjalnie stronie internetowej.

- Tego krzyża będziemy bronić tak, jak ojczyzny. Do końca! - mówił Tytus Czartoryski, radny Sejmiku Samorządowego Województwa Dolnośląskiego.

Gorąca sesja rady miejskiej

Przypomnijmy, że awantura o brak krzyża w sali obrad Rady Miejskiej w Legnicy rozgorzała w sierpniu br., gdy podczas se-

sji radny Adam Wierzbicki z PiS zauważył, że po remoncie sali krzyż nie wrócił na swoje miejsce. W ramach protestu radny Wierzbicki przyniósł na paździenikową sesję własny, metrowej wysokości krzyż, postawił go na stole i zapowiedział, że od teraz będzie mu zawsze towarzyszył, skoro ten zdjęty ze ściany obrad nie wraca na miejsce.

Radny ze swoim krzyżem

- Obrona krzyża jest obowiązkiem każdego katolika, każdego chrześcijanina. Tyle lat krzyż był w sali obrad więc będzie nadal, tylko w innym miejscu, obok mnie na stole. Ja się krzyża nigdy nie wstydziłem. Jestem katolikiem i nigdy się tej wiary nie wyrzeknę - mówił na paździenikowej sesji radny Wierzbicki.

Stanowisko prezydenta

Prezydent Legnicy Maciej Kupaj, odpowiadając we wrześniu br. na złożoną w tej sprawie przez radnych PiS interpelację, powołał się na wynikającą z Konstytucji zasadę neutralności światopoglądowej i zapowiedział, że nie przewiduje ponownego powieszenia krzyża w sali obrad. Gdy tylko uzyskamy stanowisko prezydenta Legnicy w sprawie wtorkowej (4.11) konferencji prasowej Ordo Iuris, stowarzyszenia Fidei Defensor i legnickich radnych PiS - opublikujemy je.

Poseł Kropiwnicki odszedł z ministerstwa

Mateusz Różański
Legnica

Robert Kropiwnicki, dotąd wiceminister aktywów państwowych kończy pracę w Ministerstwie Aktywów Państwowych. Poseł z Legnicy to jeden z najważniejszych polityków na Dolnym Śląsku.

W środę (5 listopada) Robert Kropiwnicki poinformował w internecie, że odchodzi z ministerstwa. Sekretarzem stanu w Ministerstwie Aktywów Państwowych, czyli wiceministrem, został 13 grudnia 2023 roku.

- Kończąc dwuletnią pracę w Ministerstwie Aktywów Państwowych chciałbym podziękować premierowi, współpracownikom, radom nadzorczym i zarządom za dobrą współpracę. Razem budowaliśmy siłę

polskiej gospodarki. To był dla mnie ważny i inspirujący okres w życiu. Teraz na są horyzonty nowe wyzwania... - napisał poseł Kropiwnicki na x.com.

Odejście Kropiwnickiego z MAP nastąpiło tuż przed konferencją prasową szefa tego resortu Wojciecha Balczuna, który podsumowywał 100 dni swojej pracy w resorcie. Wówczas minister Balczun ogłosił, że zależy mu na tym, by kierownictwo resortu miało charakter ekspercki i nie ma w nim parlamentarzystów. Następcą Kropiwnickiego została Eliza Zeidler. Media przypominają, że między posłem Kropiwnickim i min. Balczunem istniały rozbieżności co do sposobu funkcjonowania MAP.

Poseł Koalicji Obywatelskiej Robert Kropiwnicki w sejmowych ławach zasiada od 2010 roku. (RED.)

Na razie nie wiadomo, jakie plany ma poseł Kropiwnicki, który dotąd miał duży wpływ na spółki Skarbu Państwa

AUTOSTRADA A4

Koń wędrował wzdłuż autostrady

Policjanci z Chojnowa zostali zaalarmowani że wzdłuż A4 koło węzła Krzywa, spaceruje... koń. Zwierzę wędrowało nocą po pasie zieleni między jezdnią a ogrodzeniem. Policjanci zabezpieczyli teren, dbając o bezpieczeństwo uczestników ruchu, a jednocześnie rozpoczęli poszukiwania właściciela konia.

Przez kilka godzin kontaktowali się z okolicznymi mieszkańcami i gospodarstwami. Dopiero ok. 3 nad ranem udało się go znaleźć. Okazało się, że koń oddalił się ze stada w Jarosławcu. Jego właściciel nie wiedział o tym, ale w środku nocy przyjechał po uciekiniera. Koń został bezpiecznie odłowiony i wrócił do domu.

11 listopada w Legnicy, Lubinie i Jaworze

Redakcja
Legnica

We wtorek, 11 listopada, przypada Narodowe Święto Niepodległości. Z tej okazji dla mieszkańców Legnicy, a także sąsiednich miejscowości, przygotowano sporo atrakcji.

Na Legnickie Święto Niepodległości zaprasza na Rynek Maciej Kupaj, prezydent Legnicy.

Bieg Niepodległości w centrum miasta

Ale legnickie świętowanie rozpocznie się już dziś (poniedziałek), kiedy to odbędzie się tradycyjny Legnicki Bieg Niepodległości. Zawody przygotowuje Ośrodek Sportu i Rekreacji w Legnicy.

Start i meta- Legnica, ul. N. M. Panny 7 w pobliżu siedziby OSiR.

Biegi w poszczególnych kategoriach rozpoczną się o godz. 16.30. Bieg główny na dystansie 5 km - o godzinie 18. Trasa: pętla - ulica Najświętszej Marii Panny - rynek i z powrotem (więcej informacji : ww.osir.legnica.eu).

Legniczanie utworzą wielką, biało-czerwoną flagę i zaśpiewają pieśni patriotyczne

Hymn w samo południe

We wtorek świętowanie rozpocznie się o godz. 12:00 przy Śledziówkach odśpiewaniem Mazurka Dąbrowskiego w ramach akcji „Niepodległa do hymnu!”. Tutaj też odbędzie się ślubowaniem klas maturalnych VII Liceum Ogólnokształcącego. Oprawę mu-

zyzną tej uroczystości zapewni Orkiestra Zespołu Szkół Muzycznych w Legnicy.

O godzinie 13:30 - jak co roku - zatańczymy wspólnie Legnickiego Poloneza dla Niepodległej, a o 14:00 rozpocznie się różnorodny blok artystyczny. Wystąpią Dziecięco-Młodzieżowa Legnicka Orkiestra Dęta, Zespół Pieśni i Tańca „Legnica”

oraz reprezentanci MCKy, stworzą biało-czerwoną flagę i zaśpiewamy patriotyczne pieśni.

Nocna Zmiana Bluesa

O godzinie 16:00 główna muzyczna atrakcja wydarzenia - koncert grupy Nocna Zmiana Bluesa.

Wojsko zaprezentuje swój sprzęt

Legnickiemu Świętu Niepodległości towarzyszyć będą również animacje i warsztaty dla najmłodszych, pokazy militarne 10. Brygady Kawalerii Pancernej w Świątoszowie, wystawa plenerowa „Szóstka z wolności”, „Biblioteka pod Chmurką” z Legnicką Biblioteką Publiczną, strefy wystawców i cateringu, a także stoiska promocyjne. O godzinie 12:00 i 15:00 w Muzeum Miedzi odbędzie się natomiast kuratorskie oprowadzanie po wystawie „Pieniądze Piastów” - wstęp wolny.

W Lubinie...

Prezydent Lubina zapraszana na obchody od godz. 10:30 - pod pomnikiem Marszałka Józefa Piłsudskiego odbędzie się uroczyste złożenie kwiatów. O g. 11:30 - Msza Święta w kościele pw. Matki Bożej Częstochowskiej ul. Hugo Kołłątaja 4. Od g. 15 degustacja grochówki i bigosu przed Halą Widowiskowo - Sportową. O godz. 16 - wspólne śpiewanie pieśni patriotycznych w Hali Widowiskowo - Sporto-

wej. Śpiewanie poprowadzi Zespół Muzyczny Salezjańskiego LO.

W Jaworze....

Bogate i urozmaicone będą obchody Święta Niepodległości w Jaworze.

Dziś (10 listopada) m. in. Nocny Bieg Niepodległości, dystans 1918 m /start Rynek, meta Stadion Miejski (g. 18.) i Ognisko Patriotyczne /plac przy Kościele pw. św. Marcina (g. 19).

We wtorek m.in.:

g. 8:45 - Salwa honorowa / Rynek g. 9:15 - Złożenie wiązanek pod Pomnikiem Tysiąclecia Państwa Polskiego i Zwycięstwa nad Faszyzmem / Rynek

g. 10 - Msza święta w intencji Ojczyzny, mieszkańców i władz Miasta Jawora / Kościół pw. Św. Marcina

• Korowód z flagą narodową 12:00 - Wspólne odśpiewanie hymnu narodowego

Inscenizacja teatralna ze św. Marcinem

• Występ artystyczny Zespołu Tanecznego Krąg

• Wjazd i odezwa do narodu Marszałka Józefa Piłsudskiego

• Poczestunek grochówką serwowaną przez żołnierzy oraz rogalami marcińskimi.

Pomagał koledze, trafił za kratki

Redakcja
Legnica

To miała być krótka wizyta pod komendą, dostarczenie ubrań dla zatrzymanego kolegi. A kończyło się tym, że „poomocnik” szybko do niego dołączył.

Wczoraj policjanci zwrócili uwagę na kierującego oplem, który zaparkował na zakazie. Na widok policjantów przejechał samochód w inne miejsce. Podczas rozmowy z funkcjonariuszami, kierowca zachowywał się nerwowo i był wyraźnie pobudzony, co wzbudziło podejrzenia. Policjanci postanowili zbadać mężczyznę testerem narkotykowym. Sam przyznał również, że około dwóch tygodni wcześniej zażywał narkotyki. Przypuszczenia policjantów okazały się słuszne, 33-latek znajdował się pod wpływem substancji odurzających.

Policjanci przeszukali pojazd. W schowku, pod siedzeniem kierowcy oraz w plecaku ujawnili zawiniątko z folii aluminiowej z krystaliczną białą substancją. Znalazona sub-

stancja została zabezpieczona, zważona i zbadana. Test wykazał, że jest to metamfetamina.

Mężczyzna został zatrzymany i doprowadzony do komendy i trafił do policyjnego aresztu.

- Jak ustalili funkcjonariusze, mężczyzna pojawił się pod komendą, ponieważ... przywiózł ubrania koledze, który wcześniej został zatrzymany za posiadanie narkotyków. Ostatecznie sam dołączył do niego w areszcie - informuje asp. Anna Tersa z legnickiej policji. .

W opłu znaleziono metamfetaminę

Bonu nie dadzą, bo ciepło... zbyt tanie

Edyta Golisz
Legnica

Od 3 listopada Polacy mogą się ubiegać o tzw. boni ciepłownicze, czyli świadczenie pieniężne, które ma na celu wsparcie gospodarstw domowych o niższych dochodach. Nie dotyczy to legniczan.

Mieszkańcy naszego kraju od poniedziałku, 3 listopada, mogą się ubiegać o tzw. boni ciepłownicze, czyli świadczenie pieniężne, które ma na celu wsparcie gospodarstw domowych o niższych dochodach. Wynika to z wprowadzonej we wrześniu br. w naszym kraju ustawy, która m.in. wprowadziła możliwość korzystania z bonu ciepłowniczego, jako pomocy finansowej przy ogrzewaniu mieszkań.

I choć przepisy obowiązują, legniczanie nie mogą z nich skorzystać. Jak wyjaśnia legnicki urząd miasta stosownie do zapisów wprowadzonej ustawy, bon jest świadczeniem pieniężnym dla osób, które:

korzystają z ciepła dostarczanego z sieci ciepłowniczej

spełniają określone kryterium dochodowe

korzystają z ciepła, którego cena jednostkowa za GJ wynosi więcej niż 170 zł netto

- Jednak z uwagi na fakt, iż Wojewódzkie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej w Legnicy S. A. w dniu 6.10.2025 r. opublikowało informację o jednostkowych cenach ciepła, które wynoszą dla miasta Legnicy mniej niż 170 zł za 1 GJ energii cieplnej, legniczanie nie spełniają warunków do otrzymania bonu ciepłowniczego - tłumaczy Grzegorz Koczubaj z legnickiego magistratu.

Co ciekawe, w związku z wejściem w życie ustawy o boni ciepłowniczym, prezydent Legnicy wyznaczył do prowadzenia postępowań w tym zakresie Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, jednak - jak dowiedzieliśmy się w Urzędzie Miasta Legnicy - w związku z sytuacją składanie wniosków o boni jest bezzasadne.

Mieszkańcy miejscowości w całym kraju, którzy mogą ubiegać się o boni ciepłowniczy, mogą liczyć na wsparcie finansowe w wysokości 500 zł

Cena ciepła z WPEC wynoszą dla miasta Legnicy mniej niż 170 zł za 1 GJ energii cieplnej

za II półrocze 2025 r. oraz w wysokości 1000 zł za rok 2026, jeżeli przeciętny miesięczny dochód w rozumieniu art. 3 pkt 1 ustawy o świadczeniach rodzinnych (dochód netto):

jest równy lub niższy niż 3272,69 zł w przypadku gospodarstw jednoosobowych

jest równy lub niższy niż 2454,52 zł na osobę w przypadku gospodarstw wieloosobowych.

Dodajmy, że w wielu miastach - w odróżnieniu od Legnicy - problem z wysoką ceną ciepła istnieje. W końcu czerwca 2025 roku w wielu ciepłowniach cena za ciepło przekroczyła 200 zł za GJ, a w części przypadków nawet 230 zł. To oznacza dla gospodarstw domowych nagły wzrost rachunków o kilkanaście procent. Boni ciepłowniczy ma ograniczyć skutki podwyżek i wesprzeć gospodarstwa domowe, .

Ogólnopolska afera niepublicznych szkół. Legnica straciła prawie 2 mln

Edyta Golisz
Legnica

Sprawę gigantycznej afery w oświacie ujawnił „Fakt”. Dotyczy ona także Legnicy.

Zameldowani w kilku szkołach naraz, zmarli, którzy „chodzili” na zajęcia, dane ludzi żyjących za granicą i fikcyjny transport podstawiany pod kontrolę - to tylko część obrazu wielkiego przekrętu na dotacjach edukacyjnych - napisał „Fakt”. Jak ustaliła gazeta, śledztwo Prokuratury Regionalnej w Łodzi zatacza coraz szersze kręgi. Zatrzymano 14 osób, głównie dyrektorów sieci szkół z całego kraju. Postawiono im łącznie 79 zarzutów. Według śledczych zatrzymani mieli wyłudzić 40 mln zł z publicznych pieniędzy. Sprawa dotyczy także Legnicy.

Nieuczciwe dyrektorki miały wyłudzać w całym kraju publiczne pieniądze przez 6 lat - od 2017 do 2023 r.

Jak ustaliliśmy, w Legnicy chodzi o nieistniejącą już, niepubliczną szkołę Educross, która działała przy ul. Biskupiej. Reklamowała się jako szkoła dla dorosłych, oferująca m.in. naukę w darmowym, zaocznym liceum oraz policealnej szkole medycznej.

Sprawa ujrzała światło dzienne, gdy łódzka policja poinformowała o zatrzymaniu 14 osób

- Do legnickiego ratusza zaczęły napływać kilka lat temu niepokojące informacje od uczniów tej szkoły, że placówka została nagle zamknięta, ludzie nie mogą się niczego dowiedzieć, nie mogą odebrać swoich dokumentów.

Z systemu internetowego wynikało też, że uczniowie zapisani do szkoły w Legnicy byli również uczniami zapisanymi do szkół tej sieci... w innych miastach, np. w Bydgoszczy. W związku z tym, na początku 2024 r., Wydział Oświaty, Kul-

tury i Sportu w legnickim ratuszu przekazał skarbnikowi miasta informację, aby wstrzymać dotację dla spółki, będącej organem prowadzącym tę niepubliczną szkołę. Chodziło o 250 tys. zł dotacji za rozliczenie lat 2022 - 2023.

Dofinansowanie zostało wstrzymane. Z powodu innych nieprawidłowości, miasto straciło w wyniku działalności tej szkoły 1 mln 800 tys. zł. Została powiadomiona policja, sprawę przejęła prokuratura. Śledztwo zostało z czasem włączone do ogólnopolskiego dochodzenia, prowadzonego przez organy ścigania w Łodzi - mówi Grzegorz Koczubaj, rzecznik legnickiego urzędu miasta.

Jak ustaliliśmy, ówczesne władze Legnicy alarmowały organy ścigania o nieprawidłowościach w szkole także we wcześniejszych latach, przekazując m.in. protokoły kontroli. Chodziło m.in. o przedkładać przez organ prowadzący szkołę poświadczających nieprawdę dokumentów, przez co były wypłacane nienależne dotacje. Mimo miejskich dopłat, nauczycielom nie były wypłacane pensje itp.

Wszczęte w 2024 r. śledztwo Prokuratury Rejonowej w Legnicy dotyczyło doprowadzenia Miasta Legnica do niekorzystnego rozporządzenia mieniem.

Jak pisze „Fakt” - wśród zatrzymanych w sprawie są nie tylko dyrektorki szkół tej sieci z całego kraju, ale też pośrednicy, a nawet... fotograf z Ma-

Jak ustaliliśmy, w Legnicy chodzi o nieistniejącą już, niepubliczną szkołę Educross, która działała przy ulicy Biskupiej.

zowsza, który miał stać na czele całego gangu. W grę wchodzi setki fikcyjnych „uczniów” i aż 140 mln zł wyłudzonych z publicznych pieniędzy.

Sprawa ujrzała światło dzienne 30 października br., gdy łódzka policja ujawniła efekty szeroko zakrojonej obławy, przeprowadzonej dwa dni wcześniej. Zatrzymano 14 osób, w wieku od 30 do 70 lat - czytamy w „Fakcie”.

Śledczy ustalili m.in., że dyrektorki od lat fałszowały dane o liczbie uczniów. Do szkół wpisywano osoby zmarłe, osoby przebywające od lat za granicą, a także całkowicie fikcyjne nazwiska. W niektórych przypadkach dane jednej osoby pojawiały się jednocześnie w dokumentacji kilku szkół, nieraz w różnych województwach.

Śledztwo trwa i ma charakter rozwojowy. Sprawa obejmuje swoim zasięgiem aż dziesięć województw,

Budują trasę rowerową z Kopernika

Edyta Golisz
Legnica

Ruszyły prace przy budowie drogi rowerowej wzdłuż ulic Wrocławskiej i Żołnierzy II Armii Wojska Polskiego o długości 920 metrów długości. Połączymy osiedle Kopernik z centrum miasta.

Sam remont mógł się dla mieszkańców rozpocząć dość niezauważenie, bowiem w ostatnich tygodniach, na chodniku wzdłuż ul. Wrocławskiej (koło restauracji McDonald's) prace były już prowadzone. Tyle, że inne - WPEC w Legnicy S.A. realizował tu inwestycję polegającą na przebudowie sieci ciepłowniczej. To zadanie zostało zakończone, a plac budowy płynnie przeszedł w ręce kolejnej ekipy. Konsorcjum Transpor-

towo-Budowlane z Wrocławia (lider) oraz BUDRIM z Kunic rozpoczęło budowę liczącą sobie 920 metrów ścieżki rowerowej.

- Nowa ścieżka rozpocznie się przy al. Rzeczypospolitej, poprowadzi przez ul. Żołnierzy II Armii Wojska Polskiego i ul. Wrocławską, a następnie -

w rejonie pl. Wilsona - połączy się z istniejącą siecią dróg rowerowych - informuje Jacek Baszczyk, zastępca prezydenta Legnicy.

Inwestycja jest realizowana w formule zaprojektuj i wybuduj. Umowny koszt to ok. 3,4 mln zł. Wykonawca ma 7 miesięcy na realizację zadania.

Ścieżka z Kopernika do centrum będzie miała około 920 metrów długości

Ogień w Sądzie Okręgowym w Legnicy! Ewakuowano 135 osób

Edyta Golisz
Legnica

Zwarcie instalacji elektrycznej w sądowej piwnicy było przyczyną pożaru w budynku Sądu Okręgowego przy ul. Złotoryjskiej w Legnicy. Zgłoszenie wpłynęło do legnickiej straży kilka minut po g. 14.00.

- Na miejsce pojechało 7 zastępów strażaków. Na szczęście ogień był niewielki, za to duże zadymienie - dowiedzieliśmy

się od dyżurnego Stanowiska Kierowania Komendy Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej w Legnicy. Zdarzenie miało miejsce 3 listopada około godz. 14. Właśnie z powodu zadymienia, pracownicy sądu oraz inni, obecni w budynku ludzie, ewakuowali się jeszcze przed przyjazdem strażaków. Gmach sądu opuściło 135 osób.

- W trakcie prowadzonej akcji okazało się, że doszło do zwarcia instalacji elektrycznej w piwnicy. Zarzewie ognia szybko zlokalizo-

Zgłoszenie nadeszło do straży pożarnej po godz. 14, przed 15 zakończyły się działania strażaków

wano i ugaszono, budynek został przewietrzony. Nie było osób poszkodowanych oraz znaczących strat materialnych - informuje dyżurny Stanowiska Kierowania Komendy Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej w Legnicy

REKLAMA 0011244319

ZŁOMOWANIE POJAZDÓW
tel. 600 609 606

Wszystkie formalności załatwiamy na miejscu
Płatność gotówką od ręki
Wydajemy zaświadczenie o demontażu
Odbieramy własnym transportem

Cenimy Twój czas!

Stacja demontażu pojazdów | Czarkowo 16 | 64-125 Poniec

REKLAMA 0011417563

Stacja demontażu pojazdów
ZŁOMUJGRATA.PL

KASACJA POJAZDÓW
500 545 500

BASENY PRZY ULICY RADOSNEJ, CZYLI SCENOGRAFIA JAK Z HORRORU

Mateusz Różański
Legnica

Baseny przy ul. Radosnej miały swój klimat, a dla tysięcy mieszkańców Kopernika, czy Piekary wiązały się ze wspomnieniami. Od 2021 r. są zamknięte, a ich przyszłość pozostaje niewiadomą.

Betonowe, spękanie niecki dwóch basenów przy Radosnej nijak mają się do współczesnych standardów. Kapać się można tu było jeszcze w 2020 roku. Później baseny zamknięto na cztery spusty, co w 2021 r. wywołało spore protesty wśród mieszkańców. Dziś wygląda po prostu fatalnie.

- To miejsce miało dwa potężne plusy. Po pierwsze lokalizacja - mieszkańcy Kopernika i Piekary mieli tutaj rzut kamieniem i mogli przyjść popływać w każdej chwili. Po drugie - basen o wymiarach 50 na 20 metrów. Brakuje takich obiektów w naszym mieście. Do tego dochodziły niskie ceny i sporo miejsca do opalania. Szkoda, że ten obiekt tak skończył - mówi pan Marcin, który mieszka w sąsiedztwie.

Baseny powstały w latach 80. XX w. Wraz z rozbudową dwóch osiedli - Kopernik oraz Piekary, konieczne było stworzenie miejsca do letniego wypoczynku. Na terenie znajdował się wspomniany duży basen o głębokości 4 m oraz brodzik dla dzieci i młodzieży. Do tego były tam: stanowiska dla ratowników; duży, drewniany plac zabaw; otwarty w sezonie sklepik; boisko do siatkówki plażowej; przebiegająca.

Baseny na ulicy Radosnej stoją zamknięte od 2021 roku, na razie brak decyzji: co dalej

Baseny były pod opieką Ośrodka Sportu i Rekreacji w Legnicy. W 2021 roku ówczesny prezydent miasta Tadeusz Krzakowski oraz dyrekcja OSiR zdecydowały o tym, że obiekt zostanie czasowo zamknięty. Powodów było kilka - baseny wymagały remontu, jak twierdziła wówczas Jolanta Skrzypak dyrektorka OSiR - brakowało osób chętnych do pracy w roli ratownika, a do tego lada dzień miał się otworzyć Aquafun. To był początek końca tego obiektu.

W kolejnych latach o Radosnej się praktycznie już nie mó-

wiło. Teren jako zaplecze budowlane wykorzystywały firmy realizujące Zbiorną Drogę Południową. Dziś obiekt jest ogrodzony i zamknięty. Niecki są osuszone, po elementach małej architektury nie ma już śladu, a natura z samosiejkami coraz śmielej zagarnia kolejne fragmenty terenu. Pozostały murowane domki - dla ratowników oraz przebiegająca. Brama jest zamknięta na kłódkę. Czy dziś ten obiekt ma szansę na drugie życie?

Raczej nie w najbliższej przyszłości, a zagospodarowanie terenu pochłonie miliony

i bez zewnętrznego finansowania trudno się spodziewać, żeby ten teren zmienił swoje oblicze. - Miasto w tym momencie nie ma sprecyzowanych planów względem tego terenu. W przeszłości były plany budowy tu hali sportowej, ale taki projekt jest już niewystarczający do dzisiejszych potrzeb. Poza tym teren, którym dysponuje tam miasto jest za mały na taką inwestycję. W tym momencie Legnica ma ważniejsze wydatki zaplanowane w budżecie - mówi Grzegorz Koczubaj z legnickiego magistratu.

Pozostały jeszcze budynki zaplecza basenowego

Niecki basenowe są spękane, nie nadają się do eksploatacji

AUTOREKLAMA

nasze komunikaty.pl

REKLAMA

0011429540

Zgodnie z art. 35 ust. 1 ustawy o gospodarce nieruchomościami (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1145 ze zm.)

BURMISTRZ MIASTA CHOJNOWA

informuje o wywieszeniu na tablicy ogłoszeń tu: Urzędu w dniach od 10.11.2025 r. do 1.12.2025 r. wykazu nieruchomości przeznaczonych do oddania w użyczenie, tj. część działki numer: 295/2, obręb 6 Gminy Miejskiej Chojnow - Zarządzenie nr 178/2025 Burmistrza Miasta Chojnowa z dnia 6 listopada 2025 r.

Wykazy dostępne są w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie: <http://bip.chojnow.net.pl/>

REKLAMA

0011428644

Prezydent Miasta Legnicy zgodnie z art. 35 ust. 1 ustawy o gospodarce nieruchomościami

informuje,

że został podany do publicznej wiadomości następujący

WYKAZ NIERUCHOMOŚCI stanowiącej własność Skarbu Państwa przeznaczonej do oddania w dzierżawę:

1. Części nieruchomości Skarbu Państwa, zabudowanej garażem nr 28 o powierzchni 0,0018 ha, położonej w Legnicy przy ul. Stanisława Wyspiańskiego na działce nr 634/177 o łącznej powierzchni 0,4338 ha, obręb Tarninów, na rzecz dotychczasowego najemcy.

Wykazy podlegają wywieszeniu na tablicy ogłoszeń w siedzibie Urzędu Miasta Legnicy przez okres 21 dni, tj.: od dnia 24.02.2025 r. do dnia 17.03.2025 r. oraz publikacji na stronie internetowej www.portal.legnica.eu, w Biuletynie Informacji Publicznej pod adresem www.um.bip.legnica.eu oraz www.bip.duw.pl, a ponadto informację o ich wywieszeniu podaje się do publicznej wiadomości przez ogłoszenie w prasie.

REKLAMA

0011428983

WYCIĄG Z OGŁOSZENIA O PRZETARGU

BURMISTRZ MIASTA CHOJNOWA ogłasza

pierwszy przetarg ustny nieograniczony na sprzedaż nieruchomości niezabudowanej, położonej przy ul. Chmielnej w obrębie 4 miasta Chojnowa, oznaczonej numerem geodezyjnym działki 356/4 o powierzchni 535 m², dla której Sąd Rejonowy w Złotorii prowadzi księgę wieczystą LE1Z/00020550/3 z przeznaczeniem pod zabudowę usługową i mieszkaniową wielorodzinną. Cena wywoławcza nieruchomości gruntowej - **350 000,00 zł** (w tym VAT 23%). Przetarg odbędzie się w dniu **12.12.2025 r. o godz. 12:00** w sali nr 11 Urzędu Miejskiego w Chojnowie. Wadium w wysokości **70 000,00 zł** należy wpłacić na konto Nr **13 8644 0000 0000 2121 2000 0130** Urząd Miejski w Chojnowie pl. Zamkowy 1 do dnia 8.12.2025 r.

Dodatkowe informacje można uzyskać w pok. nr 12 tu: Urzędu lub telefonicznie pod numerem 76/506 54 56. Ogłoszenie o przetargu dostępne jest w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie: bip.chojnow.net.pl.

KULTURA SWÓJ JUBILEUSZ ŁEMKOWSKI ZESPÓŁ PIEŚNI I TAŃCA Z PRZEMKOWA ŚWIĘTOWAŁ W CHOJNOWIE

Łastiwoczka śpiewa i tańczy już 25 lat

Grażyna Szyszka
Legnica

Łemkowski Zespół Pieśni i Tańca Łastiwoczka z Przemkowa zdobył certyfikat CIOFF, Międzynarodowej Rady Stowarzyszeń Folklorystycznych Festiwalu i Sztuki Ludowej.

Certyfikat CIOFF daje zespołowi prawo do reprezentowania kraju na koncertach i festiwalach w Polsce i na świecie. Komisja oceniająca artystyczny poziom prezentacji Łastiwoczki przyznała go na pięć lat. A zrobiła to 24 października podczas koncertu zespołu w Chojnowie. Łastiwoczka wystąpiła tam w ramach 18. Spotkań Trzech Pokoleń z Kulturą Łemkowską. O wysokim poziomie artystycznym przemkowskiego zespołu świadczy też fakt, że w 2023 roku Łastiwoczka odebrała Nagrodę im. Oskara Kolberga, najważniejsze wyróżnienie w dziedzinie kultury ludowej w Polsce.

W tym roku Łastiwoczka świętuje swoje 25-lecie. To ponad 80-osobowa grupa, w której najmłodsi mają 3 lata. Na próby dojeżdżają z odległych miejscowości.

Łemkowski zespół powstał w 2000 roku, jego założycielami byli Małgorzata Herbut i Adam Boczniewicz, którzy za dbali o to, by dzieci, głównie z Przemkowa i najbliższej okolicy, uczyły się łemkowskiego śpiewu i tańca oraz kultywowały tradycje przodków.

W 2006 r. instruktorzy Anna i Andrzej Peregrym wspólnie z Kołem Stowarzyszenia Łemków w Przemkowie przekształcili grupę śpiewaczą w Zespół Pieśni i Tańca Łastiwoczka. Od tamtej pory młodzi artyści przedstawiają na scenie śpiew,

Łastiwoczka, dzięki certyfikatowi CIOFF, będzie mogła koncertować także za granicą

Zespół kultywuje język, pieśni, taniec i tradycję łemkowską

muzykę i dopracowane choreograficznie łemkowskie tańce.

Od lat nad Łastiwoczką czuwa Eugeniusz Habura, pre-

zes przemkowskiego Koła Stowarzyszenia Łemków. Nie ukrywa dumy ze scenicznych osiągnięć. To wcale nie jest ta-

kie proste, a zespół wymaga dużego wsparcia. Prezes zaznaczył też, że bardzo mu zależy, by zdobyty przez zespół certyfi-

kat był w pełni wykorzystany, a na to potrzebne są pieniądze. Wyjazdy sporo kosztują, a trzeba też dodać, że tylko jeden łemkowski strój to koszt około 8 tys. zł.

To rola samorządów różnego szczebla, by wesprzeć zespół. Utrzymanie prawie 80-osobowego zespołu wymaga wiele poświęcenia, ale i pieniędzy. Apeluję o nie z całego serca – mówił podczas jubileuszu.

To samo powtarza inny łemkowski działacz i dyrektor Zespołu Pieśni i Tańca „Kyczer” z Legnicy Jerzy Starzyński, wielki przyjaciel Łastiwoczki.

- Z Łastiwoczką, od strony choreograficznej i muzycznej pracują ludzie, którzy wychowali się w „Kyczerze”. Choćby Andrzej Peregrym, Kasia Sorokanycz czy Natalia i Ramona Boczniewicz. Są to ludzie, którzy przeszli szkołę „Kyczer”. Mamy też małżeństwa między zespołami – mówi Starzyński.

Szef legnickiego zespołu podkreśla, że takie kontakty między zespołami to z jednej

strony fajna współpraca, a z drugiej, dobrze rozumiana, pozytywna rywalizacja skutkująca podnoszeniem artystycznego poziomu.

- 40 lat temu, pracując w Centrum Sztuki Teatr Dramatyczny w Legnicy, jeździłem do Przemkowa i prosiłem i namawiałem ówczesnego dyrektora, żeby założyć łemkowski zespół. Ale wówczas dziwnie na mnie patrzono, a ludzie bali się własnego cienia. Dziś w Zagłębiu Miedziowym mamy dwa duże zespoły – cieszy się legniczanin.

Z goryczą w głosie przyznał jednak, że Łemkowie, a od Lenicy po Przemków mieszka ich około 5 tysięcy, ciągle nie mają takiej pozycji, na jaką zasługują.

- Nie mamy żadnej instytucji kultury, placówki oświatowej, a trudno jest realizować cele i zaspokajać rosnące potrzeby społeczności łemkowskiej nie dysponując instytucją i etatami – wylicza szef Kyczer.

- Takie placówki pracowałyby przecież nie tylko dla nas, ale dla całego społeczeństwa.

REKLAMA

0011426785

STAROSTA LEGNICKI
59-220 Legnica, pl. Słowiański 1
AB.673.5.7.2025.KG

Legnica, dnia 31 października 2025 r.

OBWIESZCZENIE STAROSTY LEGNICKIEGO

Na podstawie art. art. 11f ust. 3 ustawy z dnia 10 kwietnia 2003 r. o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych (tekst jednolity tj. Dz. U. z 2024 r. poz. 311), oraz art. 49 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jednolity Dz. U. z 2024 r. poz. 572 z późniejszymi zmianami)

z a w i a d a m i a

że na wniosek inwestora – Zarządu Powiatu Legnickiego z siedzibą przy pl. Słowiańskim 1, 59-220 Legnica działającego przez Pełnomocnika ustanowionego w osobie Wojciecha Zielińskiego, złożony w dniu 27 czerwca 2025 r. została wydana decyzja nr 554/25 z dnia 31 października 2025 r. o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej pn. **Rozbudowa i przebudowa drogi powiatowej nr 2216D na odcinku od skrzyżowania Gołocin/Pawlikowice do drogi Wojewódzkiej nr 328.**

Od decyzji przysługuje odwołanie do Wojewody Dolnośląskiego za pośrednictwem organu, który wydał niniejszą decyzję, w terminie 14 dni od dnia otrzymania decyzji przez wnioskodawcę lub w terminie 14 dni od dnia zawiadomienia o wydaniu decyzji przez obwieszczenie w starostwie powiatowym oraz w urzędach gmin właściwych ze względu na przebieg drogi, w urzędowych publikatorach teleinformatycznych - Biuletynie Informacji Publicznej tych urzędów, a także w prasie lokalnej dla pozostałych stron. Zgodnie z art. 11f ust. 3 ustawy z dnia 10 kwietnia 2003 r. o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych i art. 49 k.p.a. doręczenie uważa się za dokonane po upływie 14 dni od dnia publicznego ogłoszenia. Stronom przysługuje także prawo do zrzeczenia się odwołania od niniejszej decyzji. Z dniem doręczenia organowi, który wydał decyzję oświadczenia ostatecznej strony o zrzeczeniu się prawa do wniesienia odwołania decyzja staje się ostateczna i prawomocna.

W myśl art. 49 Kodeksu postępowania administracyjnego, zawiadomienie uważa się za dokonane po upływie 14 dni od dnia publicznego ogłoszenia.

Obwieszczenie niniejsze umieszcza się:

1. Tablica ogłoszeń Starostwa Powiatowego w Legnicy
2. Tablica ogłoszeń Urzędu Gminy Chojnów
3. BIP Starostwa Powiatowego w Legnicy
4. BIP Urzędu Gminy Chojnów
5. Prasa lokalna

REKLAMA

0011426999

Zgodnie z art. 35 ust. 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997r. o gospodarce nieruchomościami (Dz.U. z 2024 r., poz. 1145)

Wójt Gminy Legnickie Pole

informuje,

że w dniu 06.11.2025 r. w siedzibie Urzędu Gminy Legnickie Pole wywieszono na tablicy ogłoszeń wykaz nieruchomości gruntowych przeznaczonych do zbycia w trybie bezprzetargowym w obrębie Mikołajowice oraz przeznaczonych do zamiany w obrębie Mikołajowice oraz Biskupice i Legnickie Pole. Rozszerzone ogłoszenie zamieszczono na tablicy ogłoszeń w siedzibie Urzędu Gminy Legnickie Pole, które jest do wglądu w godzinach pracy urzędu lub na stronie internetowej www.bip.legnickiepole.pl

REKLAMA

0011429000

WYKAZ NIERUCHOMOŚCI

Zgodnie z art. 35 ust. 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2024 r. poz. 1145, z późn. zm.)

Burmistrz Miasta i Gminy Prochowice

informuje,

że na tablicy ogłoszeń w siedzibie Urzędu Miasta i Gminy w Prochowicach i na stronie www.bip.prochowice.com zostało wywieszone na okres 21 dni:

1. Zarządzenie nr 119/2025 z dnia 5 listopada 2025 r. w sprawie ogłoszenia wykazu nieruchomości gruntowych przeznaczonych do dzierżawy (część działki nr 172 w obrębie 2 miasta Prochowice, działka nr 49/2 w obrębie 4 miasta Prochowice).

Atak terrorysty i groźny pożar w VII LO w Legnicy. To na szczęście tylko ćwiczenia

Edyta Golisz
Legnica

Najpierw z okien budynku legnickiej szkoły zaczął wydobywać się dym, potem rozległy się krzyki wystraszonych uczniów. Ćwiczenia w VII LO obserwowali dyrektorzy wielu szkół.

Straż Pożarna błyskawicznie ruszyła na pomoc, ewakuując zagrożonych ludzi. Ponieważ mieli obrażenia, ratownicy medyczni zajęli się opatrywaniem rannych i karetki pogotowia zabrały ich do szpitala. Potem do budynku szkoły wpadł agresywny terrorysta z nożem.

Ćwiczenia wynikają z przepisów, które zobowiązują samorządy do przeprowadzania przynajmniej raz w roku takich akcji. W tym roku zdecydowaliśmy się na zorganizowanie w ramach ćwiczeń tzw. gry decyzyjnej, czyli naukę poprzez symulację wydarzeń związanych z zagrożeniami. W VII Liceum Ogólnokształcącym zostały upozorowane różne, niebezpieczne sytuacje, zaprosiliśmy dyrektorów innych szkół, aby je obserwowali, odbyło się też szkolenie, to wszystko związane było z założeniami dotyczącymi ewakuacji budynków szkół. Następnie przedstawiciele szkół i różnych służb, m.in. straży pożarnej czy policji analizowali przebieg akcji, omawiali nieprzewidziane sytuacje, ponieważ trzeba być gotowym na różne scenariusze -

mówi Damian Izbiański, p.o. Dyrektora Wydziału Zarządzania Kryzysowego Urzędu Miasta Legnicy.

To właśnie legnicki Ratusz, we współpracy ze służbami ratowniczymi z terenu miasta, zorganizował wydarzenie. W ćwiczeniach brali udział m.in. Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej, Straż Miejska, Komenda Miejska Policji, Pogotowie Ratunkowe oraz Specjalistyczny Szpital Wojewódzki w Legnicy.

Wybrano VII LO, ponieważ kształcą oni przyszłe kadry dla służb. Są tu m.in. klasy o kierunku pożarniczym, policyjnym, klasy dla przyszłych ratowników medycznych, pograniczników, wojskowych itp.

To bardzo ważna i ciekawa dla nas lekcja. Uczymy się, jak postępować w niebezpiecznych sytuacjach - mówiły Samanta i Patrycja, które wcieliły się podczas ćwiczeń w ofiary pożaru.

- To rzeczywiście bardzo ważna nauka dla uczniów i nauczycieli. Nigdy nie wiemy, jakie może czekać nas niebezpieczeństwo, powinniśmy być gotowi na różne scenariusze. Cieszę się, że takie manewry odbywają się właśnie w naszej szkole - mówiła Iwona Górczyca, dyrektor VII LO w Legnicy.

INWESTYCJA NA 120 HEKTARACH POWSTAJE FABRYKA ELEKTRYCZNYCH SAMOCHODÓW DOSTAWCZYCH

Wiecha nad budynkiem kolejnego zakładu Mercedes-Benz w Jaworze

Edyta Golisz
Legnica

Zawieszono wiechę nad nową fabryką, która ma produkować elektryczne vany. To drugi zakład Mercedes w Jaworze, który ma już tutaj fabrykę silników i baterii samochodowych.

- To wydarzenie, które z pewnością zapisze się w historii naszego miasta. Wiecha symbolizuje wysiłek wielu ludzi, ale także dumę, jaką odczuwamy, patrząc na tempo i skalę rozwoju przemysłowego Jawora i naszej Dolnośląskiej Strefy Aktywności Gospodarczej S3 - Jawor - mówi burmistrz Jawora Emilian Bera.

W uroczystości 5 listopada wzięli udział m.in. Andrzej Domański, minister finansów i gospodarki oraz Miguel Berger, ambasador Niemiec w Polsce. Podkreślano, że Jawor staje się jednym z najważniejszych punktów na mapie nowoczesnej motoryzacji w Europie.

Budowa zakładu produkującego elektryczne vany to kolejny - po uruchomieniu fabryki silników i baterii - etap inwestycji, którą światowy koncern realizuje w Jaworze.

W Jaworze mogą powstawać wielkie rzeczy

- Dla nas najważniejsze jest to, że Mercedes-Benz konsekwentnie inwestuje w naszym mieście, nawet w tak wymagającym czasie dla światowej branży motoryzacyjnej. Wie-

Uroczystość zawieszenia tradycyjnej wiechy była okazją do prezentacji projektu

cha nad nową fabryką to dowód, że projekt nie zwalnia tempa i że w Jaworze panuje dobry klimat do inwestowania. To potwierdzenie siły naszej oferty, wzmocnienie potencjału gospodarczego Jawora i całego regionu, nowych miejsc pracy, stabilnych finansów i dalszego rozwoju na kolejne lata. Cieszę się, że od początku miasto uczestniczy w tym procesie, że wspólnie zbudowaliśmy coś, co zyskało uznanie na świecie. Dzięki temu w Jaworze mogą powstawać tak wielkie rzeczy - mówi burmistrz Emilian Bera.

- Polska ceni szczególnie te inwestycje zagraniczne, które wzmacniają nasz ekosystem gospodarczy, poprzez transfer wysoko zaawansowanych

technologii, rozwój kompetencji, tworzenie trwałej wartości dodanej i tak - jak ma to miejsce tutaj, w Jaworze - współpracy z lokalnymi społecznościami. To nie tylko rozwój dla regionu i branży automotive, ale także wyraźny sygnał, że Polska postrzegana jest jako strategiczne centrum przemysłowe Europy, atrakcyjne dla globalnych liderów sektora automotive, gotowe na wyzwania transformacji energetycznej i cyfrowej. Dziękuję lokalnym władzom i instytucjom. Tej inwestycji nie byłoby bez państwa. To właśnie państwo sprawiacie, że ten region, to miasto jest atrakcyjne dla inwestorów. Dziękuję za to, że wspólnie budujemy fundamenty nowoczesnej i konku-

rencyjnej gospodarki polskiej i europejskiej. Podejście do inwestycji w Polsce to coś, co łączy a nie dzieli - mówił Andrzej Domański, minister finansów i gospodarki.

Fabryka po fabryce

Droga do zawieszenia wiechy nad nową inwestycją w Jaworze rozpoczęła się prawie dekadę temu.

W 2015 r. burmistrz Emilian Bera stworzył Dolnośląską Strefę Aktywności Gospodarczej S3 - Jawor, a już rok później Mercedes-Benz zdecydował o budowie fabryki.

W 2017 r. rozpoczęły się prace budowlane, w 2019 r. zakład rozpoczął produkcję nowoczesnych silników, rok później uruchomił linię montażu

Spotkanie odbyło się 5 listopada

baterii do pojazdów hybrydowych.

W 2024 r. koncern zdecydował o budowie drugiej fabryki - zakładu produkcji elektrycznych vanów. Symboliczne wbicie pierwszej łopaty nastąpiło 4 grudnia 2024 roku.

Obecnie teren inwestycyjny obejmuje 120 hektarów nowoczesnej infrastruktury wpisującej się w standardy Przemysłu 4.0. Nowa fabryka ma stworzyć kolejne miejsca pracy

W uroczystości wzięli udział m.in. Andrzej Domański, minister finansów i gospodarki oraz Miguel Berger, ambasador Niemiec.

oraz wzmocnić lokalny system gospodarczy.

Z pomocą publiczną

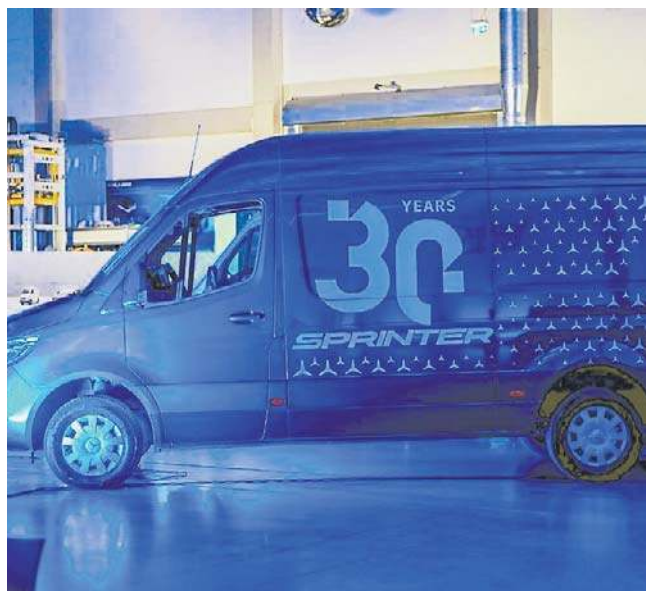
Podobnie jak w przypadku innych wielkich inwestycji, Mercedes-Benz uzyskał od Ministerstwa Rozwoju i Technologii pomoc publiczną na budowę jaworskiej fabryki vanów w wys. ponad 89 mln zł. Ma ona być wypłacana w latach 2024-2028. Jak informuje portal ministerstwa, umowę w tej sprawie zawarto w 2024 r.

Z kolei Mercedes zobowiązuje się do utworzenia do 31 grudnia 2027 r., co najmniej 300 nowych miejsc pracy, w tym 30 dla osób z wyższym wykształceniem. Każde z tych nowych miejsc ma być utrzymane przez minimum 5 lat. Mercedes ma wydać na inwestycję 1,5 mld zł i eksploatować nową fabrykę przynajmniej przez pięć lat.

Są też zobowiązania z innych sfer. Np. koncern ma współpracować ze szkołami i uczelniami poprzez zlecenie wykonania badań naukowych lub prac rozwojowych, sponсорowaniu badań naukowych, zleceniu realizacji programów kształcenia.

W ramach opieki nad pracownikami Mercedes zobowiązał się m.in. do pokrycia świadczeń w wys. brutto 1000 zł rocznie.

Chodzi np. o dodatkowe programy opieki zdrowotnej, dodatkowe świadczenia na wypoczynek, tworzenie przykładowego żłobka lub przedszkola.

Budowa fabryki vanów ma kosztować ok. 1,5 mld zł

Burmistrz Emilian Bera utworzył strefę gospodarczą, gdzie teraz powstają nowe zakłady

Dzień Niepodległości kojarzy nam się z datą 11 listopada i postacią marszałka Piłsudskiego. Jednak dzieło odzyskania wolności to prawdziwy kalejdoskop postaci, miejsc i zdarzeń

Krzysztof Żelazny

ALFABET NIEPODLEGŁOŚCI, CZYLI ZWYCIĘSTWO OD A DO Z

Akt 5 listopada

Deklaracja cesarzy Niemiec i Austro-Węgier ogłoszona 5 listopada 1916 r., mówiąca o odbudowaniu Polski na zdobytych terenach. Wcześniej podobną deklarację złożył rosyjski wielki książę Mikołaj, a po propozycji dwóch cesarzy swoją ofertę Polakom przekazały państwa zachodnie. Amerykanie obiecali nam wówczas „zjednoczoną Polskę”.

Asy przestworzy

Bohaterscy piloci w swych kolorowych maszynach, zdobionych godłami i znakami przynoszącymi szczęście. Piloci, obserwatorzy i strzelcy prowadzący zwiad, zrzucający bomby, a przede wszystkim zwycięzcy walk powietrznych ze słynnym „Czerwonym Baronem” - Manfredem von Richthofenem na czele. Swoich asów przestworzy mieliśmy i my. Na przykład Stefana Steca, który strącał maszyny wroga z nieba, a biało-czerwona szachownica namalowana na jego samolocie stała się pierwowzorem znaku rozpoznawczego polskiego lotnictwa wojskowego.

Baśka Murmańska

Biała niedźwiedzica, którą przyciągnęli polscy żołnierze z oddziałów sformowanych i walczących w okolicach Murmańska. Umiała chodzić na dwóch łapach i salutować. Po przyjeździe do Polski, defilowała wraz ze swoim oddziałem przed marszałkiem Józefem Piłsudskim. Niestety, podczas spaceru wyrwała się swojemu opiekunowi i padła ofiarą wiedeńskich chłopów z okolic Modlina. Jej wypchana postać została Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie.

Bolszewicy

Władcy Rosji od 7 listopada 1917 r. aż do upadku Związku Radzieckiego. Choć ich ówczesny przywódca Włodzimierz Lenin opowiadał się w teorii za wolną Polską, to w praktyce miał zamiar wraz z Armią Czerwoną nas podbić i ustanowić tu rząd komunistyczny. Próba ta zakończyła się niepowodzeniem w 1920 r. pod Warszawą, Lworem i nad Niemnem. Kojarzeni z brutalną i prymitywną formą wojny: rabunkami, gwałtami, mordowaniem jeńców i dobijaniem rannych.

Cud nad Wisłą

Bitwa warszawska stoczona w połowie sierpnia 1920 r., zakończona wielkim zwycięstwem Polaków nad bolszewikami. Nie był to jednak cud - to nie Najświętsza Maria Panna rozprężyła wroga hufce, ale polscy żołnierze. Pomogło zła-

manie bolszewickich szyfrów, przerwanie ich łączności radiowej, a także uderzenie na tyły wojsk szykujących się do ataku na Warszawę i twarde obrona na przedpolach stolicy. Całość firmował marszałek Józef Piłsudski, a plany operacyjne rozpisował szef sztabu generalnego gen. Tadeusz Jordan-Rozwadowski. Armiami polskimi dowodzili m.in.: Józef Haller, Władysław Sikorski, Edward Rydz-Śmigły, Zygmunt Zieliński.

Czesi

Nasi południowi sąsiedzi. 31 października 1918 r. pomogli por. Antoniemu Stawarzowi i polskim konspiratorom wyzwolić Kraków z rąk austriackich. Niestety, w styczniu 1919 r. zajęli nam Zaolzie z Czeskim Cieszyńem (gdzie dominowała ludność polska, a czeska była mniejszością), jak również

część Orawy i Spiszu. Potem w czasie wojny z bolszewikami zgodzili się przepuszczać transporty wojskowe za zrzeczenie się spornych terenów. My się rzekliśmy, a oni żadnych transportów nie przepuścili.

Dezerterzy

Pod koniec I wojny światowej stanowili poważny problem. Szczęśliwie, większość - podobnie jak w filmie „C.K. Dezerterzy” - próbowała dostać się do swoich domów rozsianych po byłych monarchiach, a nie zawsze mogli tak po prostu wyjść sobie z koszar czy okopów i kupić bilet kolejowy.

Dmowski Roman

Polski polityk, zagorzały przeciwnik Józefa Piłsudskiego i Niemców, bardzo ważny uczestnik polskiej delegacji na konferencję pokojową w Wersalu, gdzie z pasją prze-

mawiał, tłumacząc potem siebie na angielski i francuski. Dzięki niemu i premierowi Ignacemu Paderewskiemu alianci rozciągnęli polskie granice na Wielkopolskę i Pomorze Gdańskie oraz nakazali przeprowadzenie plebiscytów narodowościowych na Warmii, Mazurach i Górnym Śląsku.

Ententa

Alianccy zwycięzcy I wojny światowej. W 1914 r. składała się z Francji, Wielkiej Brytanii wraz z terytoriami zamorskimi oraz Rosji. W 1918 r. Rosji w Entencie już nie było, ale za to pojawiły się Stany Zjednoczone, Belgia, Włochy, Japonia, Rumunia, Grecja, Serbia, Portugalia, Brazylia. Część z państw Ententy była odrodzonej Polsce przyjazna, choć głównie dla tego, by osłabić Niemcy.

Entuzjazm

Stan, który ogarnął ludność polską w trakcie wyzwalania. Podsycali go wywieszane flagi narodowe, zrzucone i rozbijane godła państw zaborczych oraz polskie orły i mundury na ulicach.

Flaga narodowa

Powstała na bazie naszego godła, gdzie biel pochodzi od białego orła, a czerwień od koloru tła. Ustanowiono ją oficjalnie w 1919 r. i obowiązuje do dzisiaj.

Forty

Umocnienia łączące się w twierdze, które czasem budowano całymi latami. Na ziemiach polskich w ręce przeciwników wpadły m.in. twierdze w Przemyślu oraz rosyjskie Osowiec, Dęblin i Modlin. Za to niezwykłą twierdzą pozostał Kraków, u bram którego dwukrotnie rozbito Rosjan w listopadzie i grudniu 1914 r. W 1918 r. większość krakowskich fortów została obrabowana przez rzucające służbę załogi lub okoliczną ludność.

Galicja

Ale nie ta. Jak Polacy mogą domagać się całej Galicji? - dziwił się brytyjski premier David Lloyd George. Przecież Galicja to La Coruña, Santiago de Compostela i Vigo. I gdzie tam są Polacy?

Granice Rzeczypospolitej

Ich tworzenie trwało kilka lat. Bez problemów Polska odzyskała zachodnią część Galicji z Krakowem i okupowane tereny byłego Królestwa Polskiego z Warszawą i Lublinem. Pomorze, choć bez Gdańska, otrzymaliśmy od aliantów, ale o resztę trzeba było walczyć zbrojnie lub w plebiscytach. Plebiscyty poszły nam dość słabo, za to lepiej udały się powstania przeciwko Niemcom na Śląsku i w Wielkopolsce. Galicję Wschodnią i Lwów zdobyliśmy w boju, część Litwy

z Wilnem - w wyniku sprytnego „buntu” polskich żołnierzy pochodzących stamtąd, a granicę wschodnią wywalczyliśmy w wojnie o wszystko z bolszewikami. Straciliśmy za to tereny na rzecz Czechosłowacji.

Hajdamacy

Tak nazywano Ukraińców w czasie walk o Galicję. Historyczny hajdamak był Kozakiem trudniącym się grabieżą, można go było łatwo rozpoznać po wygolonej głowie ze zwisającym kosmykiem włosów oraz spisie (długiej dzidzie) i samopale w rękach.

Hiszpanka

Grypa, która w latach 1918-1919 zabiła 50 mln ludzi na świecie - więcej niż 4-letnie działania wojenne. Pod koniec 1918 r. pojawiła się także w Polsce - we Lwowie, potem w Krakowie i w Warszawie. Szczęśliwie, akurat to nieszczęście obeszło się z Polską bardzo łaskawie i ofiar nie było dużo. Tak naprawdę na cały świat rozprzestrzeniła się USA, a o myślenie nazwę długo mieli pretensje Hiszpanie.

Inflacja

Pamiętka po wojnach, konieczności zakupów wojennych i niedoborach licznych towarów. Szybko przerodziła się w hiperinflację, a skutecznie zakończyła ją reforma waluty z 1924 r. i wprowadzenie polskiego złotego.

Jeszcze Polska nie zginęła

„Mazurek Dąbrowskiego” albo „Pieśń Legionów Polskich we Włoszech” według słów Józefa Wybickiego. Oficjalny hymn Polski od 1927 r., choć zastanawiano się również nad „Bogurodnicą”, „Boże, coś Polskę” i „Rotą”.

Jordan-Rozwadowski Tadeusz

Polski generał wywodzący się z C.K. armii, gdzie zdobył wiedzę wojenną, uznanie i liczne order. Dyplomata, uczestnik walk I wojny światowej, innowator użycia artylerii, szef Sztabu Generalnego podczas wojny 1920 r., współtwórca zwycięstwa polskiego pod Warszawą. Prawdopodobnie otruty w przyczyn politycznych po zamachu majowym.

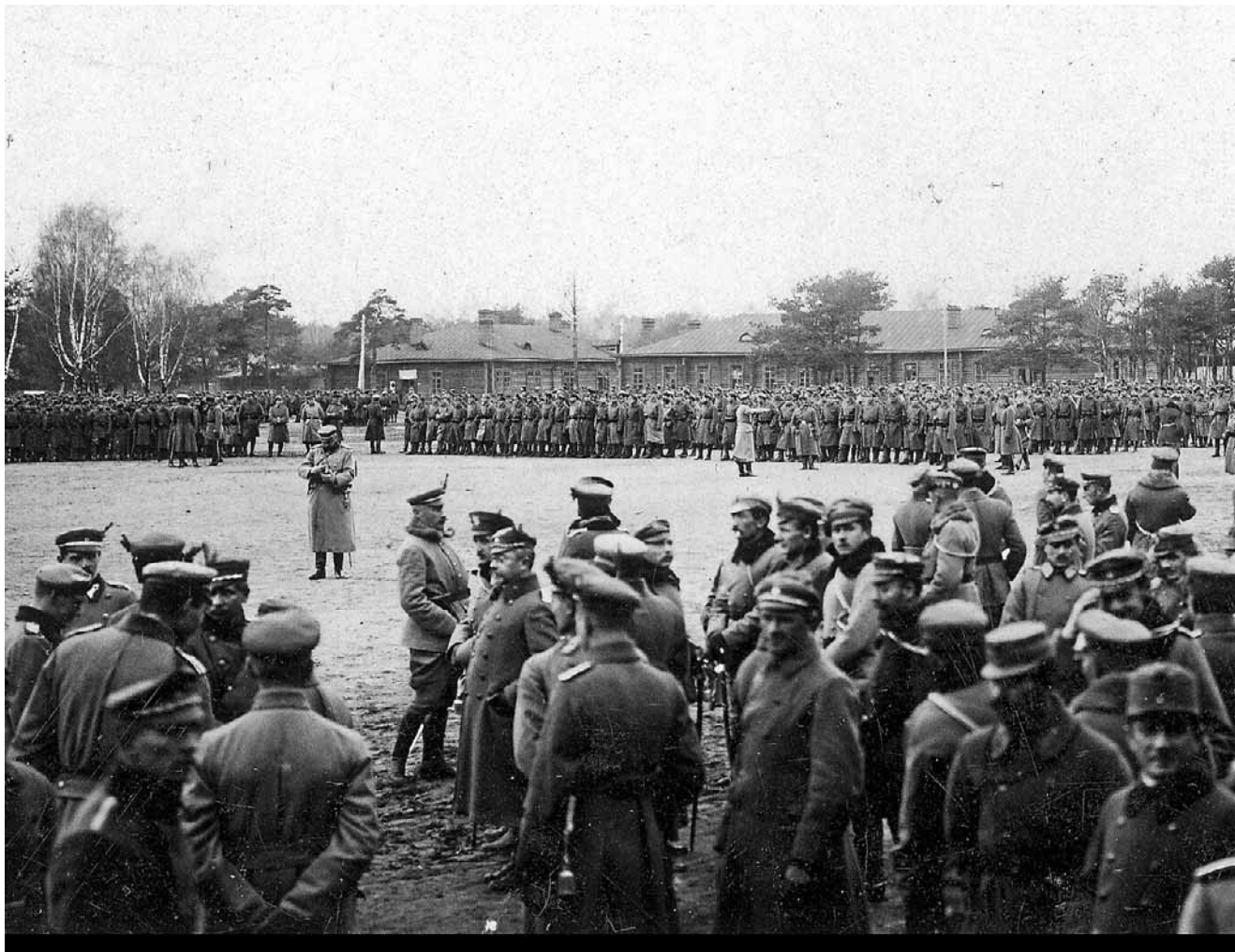
Kościuszkowska eskadra

Amerykańskie podziękowanie za Tadeusza Kościuszkę. 7. Eskadra Myśliwska im. Tadeusza Kościuszki składała się z 21 lotników - ochotników ze Stanów Zjednoczonych oraz kilku lotników polskich. Jej załóżki sformowano w Krakowie, lotnicy latali na austriackich samolotach myśliwskich Albatros D. III (Oef) i zajmowali się głównie lotami rozpoznawczymi i szturmowymi, w których dali

Józef Piłsudski rozmawia z adiutantem ppłk. Bogusławem Miedzińskim (pierwszy z prawej), gen. Tadeuszem Rozwadowskim (w środku) i gen. Edwardem Śmigłym-Rydzem (stojącym obok marszałka). Rok 1922

FOT. NARODOWE ARCHIWUM CYFROWE

FOT. NARODOWE ARCHIWUM CYFROWE

Żołnierze Legionów Polskich na apelu. W I wojnie światowej z Rosjanami walczyły trzy brygady legionistów

się mocno we znaki żołnierzom bolszewickiej Armii Konnej Budionnego. Godła eskadry używał później m.in. Dywizjon 303 w czasie bitwy o Anglię.

Legiony Polskie

Trzy brygady walczące przeciwko Rosji carskiej. Najbardziej znana jest I Brygada, którą długo dowodził Józef Piłsudski, ale w dziele odzyskiwania niepodległości zasłużyły się także II i III Brygady. Ich żołnierzami byli najczęściej ochotnicy z Galicji i Królestwa Polskiego, którzy zgodnie ze słowami „My, Pierwsza Brygada” na stos rzucili swój życia los.

Lublin

Siedziba Tymczasowego Rządu Ludowego Republiki Polskiej (albo w skrócie: rządu lubelskiego). Rząd trwał krótko, niecałe dwa tygodnie, jego premierem był Ignacy Daszyński i skupiał przedstawicieli partii lewicowych, choć niekomunistycznych. Wydał m.in. dekret o 8-godzinny dzień pracy, podporządkował się władzom w Warszawie.

Łatgalia

Dawne Inflanty Polskie, obecna część Łotwy. W styczniu 1920 r. rejon wspólnych walk polsko-łotewskich z bolszewikami m.in. o Dyneburg (obecnie: Daugavpils) - stolicę Łatgalii. Mimo przeraźliwego zimy (temperatury dochodziły do 25 stopni poniżej zera), sprzymierzone wojska wyparły Rosjan i przyczyniły się do stworzenia jednej z nielicz-

nych granic przyjaźni II RP - z Łotwą.

Łut szczęścia

Rzecz niezwykle ważna, zwłaszcza dla żołnierzy frontowych w czasie walk. Wielu tego przysłowiowego łutu szczęścia brakło - w latach 1914-1918 w mundurach państw zaborczych poległo 400 tys. polskich żołnierzy, a kolejnych 100 tys. - już w polskich - w latach 1918-1921.

Mannlicher, Mauser, Mosin

Wynalazki wojenne Austriaka Ferdinanda Mannlichera, Niemca Paula Mausera i Rosjanina Siergieja Mosina, czyli trzy karabiny używane przez armie zaborcze. Wszystkie miały podobny kaliber (odpowiednio: 8, 7,92 i 7,62 mm), do środka można było załadować po pięć pocisków. Wszystkich używali Polacy.

Morze Bałtyckie

Obiekt najważniejszych zaślubin polskich 1. poł. XX wieku. W imieniu II Rzeczypospolitej platynowy pierścień wrzucił do Bałtyku gen. Józef Haller, drugi umieszczając sobie na palcu. W wyniku traktatu wersalskiego Polska otrzymała 140 km wybrzeża. Mało, ale zrobiliśmy z niego dobry użytek.

Naród przegrodzony granicami

Poza granicami II Rzeczypospolitej pozostało sporo Polaków, zamieszkujących pań-

stwa sąsiednie - w Niemczech na Śląsku, Pomorzu, Warmii i Mazurach, a także na Litwie, Łotwie, w Czechosłowacji i ZSRR. W samej II RP Polacy byli większością, ale prawie 1/3 społeczeństwa tworzyli mniejszości narodowe, w tym: Ukraińcy, Żydzi, Białorusini i Niemcy.

Ni z tego, ni z owego mamy Polskę na pierwszego

Powiedzenie przypisywane Józefowi Piłsudskiemu, który tak skomentował nagły rozpad państw zaborczych i szybkie przejście władzy przez Polaków.

Orleń Lwowski

Młodzi ochotnicy, którzy w łącznej liczbie prawie 1400 walczyli o polski Lwów. Byli wśród nich studenci, ale także uczniowie szkół średnich i powszechnych, najmłodszy miał 9 lat. Poległo 120 uczniów i 76 studentów, Lwów został obrońcy, a Orleń przez cały okres II RP byli symbolem poświęcenia i umiłowania ojczyzny.

Orzeł Biały na czerwonym tle

A dokładniej zgodnie z heraldyką: „w polu czerwonym srebrny orzeł w złotej koronie”. Godło państwowe od 1919 r., zmienione i unowocześnione w 1927 r. Przy okazji, orzeł stracił wówczas krzyż z korony, a na skrzydłach dodano mu rosety. Obecny wzór jest bardzo podobny do tego z 1927 r.

Polska Organizacja Wojskowa

Tajna organizacja wojskowa powstała z inicjatywy Józefa Piłsudskiego w sierpniu 1914 r. Miała służyć do działań wywiadowczych i dywersyjnych, szkolić młodzież i zasilac Legiony. Jej wyszkolone wojskowo kadry ujawniły się w czasie przejmowania władzy od zaborców i stały się podstawą budowy Wojska Polskiego, co miało olbrzymie znaczenie w czasie walk o niepodległość i granice.

Powstania

Początki II RP to najbardziej udany okres dla polskich powstań. Udało się prawie w całości wygrać powstanie wielkopolskie 1918-1919. W mniejszej skali osiągnięto sukces w trzech powstaniach śląskich (1919, 1920 i 1921), ale i tak udało się uzyskać korzystniejsze granice niż przyznawali nam alianci.

Rakowice

Dawna wieś pod Krakowem, teraz integralna część miasta. Miejsce, gdzie 31 października 1918 r. Polacy przejęli z rąk austriackich lotnisko. Dowodzący kpt. Roman Florer wraz z paroma polskimi podwładnymi nie tylko zabezpieczył dla Niepodległej całość sprzętu, budynków i maszyn, ale i szybko zorganizował pierwszą szkołę dla przyszłych lotników, prowadził naprawę maszyn, formował tam kolejne oddziały bojowe i techniczne, które wysyłano na front. Lotnisko w Krakowie-Rakowicach

nazywane jest „kolebką polskiego lotnictwa”.

Ryga

Stolica Łotwy, miejsce podpisania w marcu 1921 r. pokoju kończącego wojnę z bolszewikami. Wytyczono polską granicę wschodnią, a także uzyskano zwrot polskich zabytków, m.in. arrasów wawelskich i Szczerbca. Jednak wynegocjowane przez Polaków 30 mln rubli w złocie, jako zwrot kosztów polskich w budowie gospodarki carskiej, nigdy nie zostało przez Rosjan zapłacone.

Sto dwadzieścia trzy lata

Dokładnie tyle lat trwał brak Polski na mapach Europy i świata z powodu zaborów.

Tank albo czołg

Broń ofensywna, która narodziła się w czasie I wojny światowej. Dzięki naszym francuskim sojusznikom armia polska przez pewien czas była jedną ze światowych potęg pancernych, a pozyskane z nad Sekwany renault FT-17 dawały własnie model czołgu - choć mały i dwuosobowy - wyznaczył kierunek rozwoju broni pancernej. Zastosowana w nim ruchoma wieżyczka z działem jest teraz standardem.

Turcja

Jedyny kraj na świecie, który nigdy nie uznał polskich zaborów. Legenda mówi, że w czasie zaborów, przy prezentacji dyplomatów na dworze sułtańskim mówiono „poseł Lechistanu jeszcze nie przybył”. Gdy poseł wreszcie przybył, Turcy akurat zlikwidowali sułtanat i wprowadzili republikę.

Ułani

A także szwoleżerowie i strzelcy konni to żołnierze, konie, lance z proporczykami, szable i ostrogi. Mieli także karabiny i artylerię konną, do walki stawali pieszo, a koń był głównie środkiem transportu, choć czasem służył do szarż. Odznaczyli się w wojnach, zwłaszcza na wschodzie, gdy w lipcu 1919 r. pokonali Ukraińców pod Jazłowcem, a w sierpniu 1920 r. pod Komarowem Armii Konną Siemiona Budionnego w ostatniej wielkiej bitwie europejskiej kawalerii. Uzbrojenie - brano każde, jakie zdobyto na wrogach lub otrzymano od sojuszników. Ta różnorodność powodowała anegdoty, jak te o byłym oficerze armii austro-węgierskiej, który musiał zajrzeć do regulaminu francuskiego, aby powiedzieć byłemu piechurowi rosyjskiemu, jak załadować byłą brytyjską amunicją były niemiecki karabin.

Versailles, czyli po polsku Wersal

Miejscowość pod Paryżem, dawna rezydencja królewska,

gdzie obradowali przedstawiciele państw zwycięskich, z udziałem delegacji polskiej, i radzili, jak ustanowić bezpieczny świat po wojnie. Odbywało się to głównie kosztem pokonanych Niemiec, którym zabierano terytoria, broń, ograniczono armię i narzucono potężne reparacje wojenne.

Virtuti Militari

Z łaciny „Męstwu Wojskowemu”, odznaczenie z czasów I RP, przywrócone w II RP. Krzyż Wojenny Orderu Wojennego dzieli się na 5 klas i jest najważniejszym polskim odznaczeniem wojennym. W 1920 r. wprowadzono Krzyż Walecznych, aby nagradzać odwagę żołnierzy, ale Virtuti Militari zostawiać na szczególne okazje.

Wiedźma

„Macocho Austria-Wiedźma (...) zmarła po ciężkich kurczach na uwiąd starczy, przeklęta przez wszystkich, którzy mieli nieszczęście z nią się zetknąć. (...) Niech odpoczywa w wiecznym spokoju i niechaj nigdy nie doczeka się zmartwychwstania. Polacy, Czecho-Słowacy, Jugosłowianie”. Takiej treści ironiczne klepsydry pojawiły się przed kościołami tuż po wyzwoleniu.

Wilson Thomas Woodrow

Prezydent Stanów Zjednoczonych, którego 14 punktów - celów USA w I wojnie światowej - ogłoszonych w styczniu 1918 r. stało się podstawą traktatu wersalskiego. Dla nas najważniejszy był punkt 13., mówiący o stworzeniu niepodległego państwa polskiego z dostępem do morza. Po wojnie organizował pomoc żywnościową dla Polski, a obecnie zdobi niebiedące w obiegu banknoty o nominale 100 000 dolarów.

Z jak zwycięstwo

Gdy zakończyła się I wojna światowa i wojna o granice Rzeczypospolitej, Polska była wolna, lecz potwornie zniszczona. Przez kraj parę razy przetoczył się front, niektóre miasta, jak Gorlice czy Kalisz, leżały w gruzach, wycofujący się Rosjanie ewakuowali całe fabryki i zostawiali za sobą spaloną ziemię, a następujący Niemcy prowadzili gospodarkę rabunkową. Oprócz wielkich strat ludzkich, Polakom ubyło prawie milion sztuk koni i 2 mln sztuk bydła, więc groźba głodu była całkiem realna. Dodatkowo, początek niepodległego bytu to 6 różnych walut w obiegu, 4 języki komend w wojsku, 3 kodeksy prawne, 2 rodzaje torów kolejowych i - w zależności od byłych zaborów - obojętniejący lewo- lub prawostronny ruch drogowy.

CO Z PIENIĘDZMI PO NASZEJ ŚMIERCI?

Myślenie o śmierci nie jest łatwe. Jednak warto zawczasu zadbać o to, aby po naszym odejściu bliscy nie mieli problemów formalnych i finansowych. Przeczytaj nasz poradnik koniecznie!

Agnieszka Domka-Rybka

Liczyby nie kłamią, a świadczą, jak bardzo chcemy uniknąć tematu, że nasze życie kiedyś się skończy. Tylko co 10. Polak sporządził testament. Ba, połowa z tych osób nie ma nawet takiej potrzeby, a prawie 40 proc. wychodzi z założenia, że ma jeszcze czas... Zaledwie co czwarta złożyła w banku dyspozycję wypłaty pieniędzy z konta na wypadek śmierci. Co to może oznaczać? Duże kłopoty dla bliskich, gdy odejdziemy z tego świata. Okrutna, ale prawda.

Jakie to są problemy, przekonała się np. pani Dominika, która od 15 lat mieszka i pracuje w Wielkiej Brytanii: - W Polsce zmarł mój tata, nagle, nie miał 60 lat. Rodzice byli po rozwodzie, więc na mnie spadły wszelkie formalności. Wsiadłam w samolot i przyleciałam zorganizować pogrzeb. Poszłam do banku z aktem zgonu, ale pani w okienku stwierdziła, że nie może mi wypłacić pieniędzy, które tata miał na koncie i nawet nie podała mi kwoty jego oszczędności. Tata nikogo do niczego nie upoważnił i nie zostawił testamentu. Długo trwało, zanim dostałam pieniądze, dopiero po postępowaniu spadkowym. Za pogrzeb zapłaciłam sama, zasiłek nie wystarczył.

Zadbaj o spadek

Tych kłopotów można było uniknąć, gdyby ojciec pani Dominiki zadbał za życia o swoje sprawy finansowe na wypadek śmierci. W tej konkretnej sytuacji, w której ona się znalazła (i wiele innych osób), warto rozpocząć od sprawdzenia, czy zmarły posiadał konta i gdzie.

- Można to zrobić, składając wniosek w dowolnym banku o dostęp do Centralnej Informacji o Rachunkach Bankowych - podpowiada Paweł Majtkowski, analityk eToro. - Otrzymamy wykaz instytucji, w których znajdowały się konta, lokaty lub rachunki wspólne. Jeżeli istnieje podejrzenie, że zmarły inwestował na giełdzie, warto wysłać pytania do domów maklerskich lub platform inwestycyjnych. Należy także sprawdzić Ubezpiecze-

niowy Fundusz Gwarancyjny, który prowadzi rejestr polis na życie. W przypadku nieruchomości pomoże elektroniczna wersja ksiąg wieczystych. Nie wolno też zapominać, że dziedziczeniu podlegają częściowo pieniądze zgromadzone w ZUS, PPK czy dawnym OFE, więc i tam należy zwrócić się o informacje.

To warto zrobić za życia

Radzi naszym Czytelnikom Związek Banków Polskich:

- **Lista rachunków i zobowiązań.** Zrób spis wszystkich swoich kont bankowych, lokat, kart, kredytów, pożyczek i polis ubezpieczeniowych.

Do listy możesz dodać numery rachunków oraz nazwy banków, ale nigdy nie zapisuj loginów, haseł ani PIN-ów!

Tę listę przechowuj w bezpiecznym miejscu, np. w kopercie w domu lub u zaufanego notariusza.

Regularnie aktualizuj dane (np. raz w roku).

Nie zostawiaj informacji umożliwiających logowanie - to niebezpieczne i ryzykowne.

- **Zapis bankowy.** To dyspozycja wkładem na wypadek śmierci. Każdy posiadacz konta lub lokaty może bezpłatnie złożyć w banku zapis bankowy, czyli dyspozycję wypłaty pieniędzy na wypadek śmierci.

W dyspozycji wskazujesz osoby, które otrzymają pieniądze po twojej śmierci, a mogą mogą to być tylko: małżonek/małżonka oraz dzieci, wnuki, prawnuki (zstępni), a także rodzice, dziadkowie, pradiadkowie (wstępni) albo rodzeństwo zmarłego.

Limit wypłaty z takiej dyspozycji to obecnie ok. 175 000 zł (20-krotność przeciętnego wynagrodzenia na miesiąc poprzedzający datę śmierci). Dotyczy wszystkich banków. Zasada ma na celu ochronę spadkobierców, żeby nie omijać przepisów o postępowaniu spadkowym i nie rozdysponować wszystkich pieniędzy. Pieniądze wypłacane z zapisu nie wchodzi do spadku, więc bliscy mogą je otrzymać szybciej, tzn. bez czekania na zakończenie postępowania spadkowego.

Wiele osób zupełnie nie zdaje sobie sprawy, jakie konsekwencje dla bliskich może mieć brak uregulowania za życia swoich spraw finansowych i spadkowych.

Dyspozycję możesz w każdej chwili zmienić lub odwołać. Jednak warto zaznaczyć, że tutaj działa zasada: późniejsze dyspozycje mają pierwszeństwo. Czyli, jeżeli na przykład kiedyś ustanowiliśmy zapis na rzecz osoby A i zmieniliśmy na rzecz osoby B, a kwota przekroczyła wartość pieniędzy zgromadzonych na koncie, to osoba, na rzecz której później został ustanowiony zapis, będzie otrzymywała wypłaty jako pierwsza.

- **Pełnomocnik do konta.** Możesz nadać zaufanej osobie pełnomocnictwo do swojego konta - pozwoli jej wykonywać operacje finansowe.

Pełnomocnictwo traci ważność w chwili śmierci, ale może pomóc w codziennych sprawach w czasie choroby.

Zakres uprawnień można ograniczyć (np. tylko do wpłat i wypłat gotówki). Możesz nadać zaufanej osobie pełnomocnictwo do swojego konta - pozwoli jej wykonywać operacje finansowe.

- **Wspólne konto z małżonkiem** (lub innym bliskim, np. dzieckiem).

Jeśli macie wspólny rachunek, sprawdźcie w banku, co stanie się po śmierci jednego z was. Upewnij się, czy małżonek jest współposiadaczem konta, a nie tylko pełnomocnikiem. W większości banków rachunek wspólny zostaje przekształcony

w indywidualny i wtedy współmałżonek ma pełen dostęp do pieniędzy.

W innych bankach rachunek może być zamknięty, a finanse zablokowane do czasu zakończenia postępowania spadkowego. Jeżeli macie wspólność majątkową, połowa środków zostanie przekazana żyjącemu małżonkowi, a reszta zostanie zablokowana i wejdzie do spadku. Warto poprosić bank o wyjaśnienie zasad obowiązujących w takiej sytuacji na podstawie umowy i regulaminów.

- **Gdzie są rachunki.** Możesz poinformować bliskich, w jakich bankach masz konta - bez przekazywania im danych logowania.

W razie śmierci spadkobiercy będą mogli uzyskać zbiorczą informację o rachunkach z Centralnej Informacji o Rachunkach Bankowych. CIR pozwala sprawdzić, w jakich bankach i spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych (SKOK-ach) prowadzono twoje rachunki (szczegóły: <https://www.kir.pl/nasza-oferta/klient-indywidualny/centrum-wymiany-informacji/centralna-informacja>).

Spadkobierca musi okazać w banku prawomocne postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku lub zarejestrowany akt poświadczenia dziedziczenia oraz wykazać, że jest spadkobiercą wskazanym w tym doku-

mencie, np. w oparciu o dowód osobisty.

- **Kredyty i karty.** Jeśli masz kredyt, zapytaj bank, czy jest on objęty ubezpieczeniem na wypadek śmierci i jakie są warunki polisy - wówczas zobowiązanie może zostać spłacone przez ubezpieczyciela.

Możesz też poinformować współkredytobiorców o szczegółach umowy, by w razie potrzeby wiedzieli, co robić.

Pamiętaj, że po śmierci kredytobiorcy dług przechodzi na spadkobierców, ale tylko do wartości majątku, który dziedziczą.

- **Tzw. „Koperta bezpieczeństwa”.** W niej możesz umieścić listę banków, ubezpieczeń i inwestycji, kopie umów i polis, dane kontaktowe do notariusza lub prawnika, informacje o osobach, które mają być powiadomione po twojej śmierci. Kopertę przechowuj w miejscu znanym bliskim lub u notariusza.

W kopercie nie trzymaj loginów, haseł czy PIN-ów!

- **Testament.** To najpewniejszy sposób, by wskazać, kto i co po tobie dziedziczy. Pozwoli uniknąć sporów między spadkobiercami.

W testamencie możesz też wskazać, że złożyłeś zapis bankowy, by ułatwić jego realizację. Rozważ sporządzenie testamentu u notariusza, bo to jest

jego najbezpieczniejsza forma i może ułatwić dziedziczenie.

- **Stan konta i ewentualne długi.** Po śmierci posiadacza rachunku bank ma obowiązek zachowania tajemnicy bankowej - oznacza to, że nie może udzielać informacji o stanie konta ani o kredytach komukolwiek poza osobami uprawnionymi. Takimi osobami są spadkobiercy, którzy przedstawiają w banku tytuł prawny do spadku, czyli: notarialny akt poświadczenia dziedziczenia lub prawomocne postanowienie sądu o stwierdzeniu nabycia spadku. Po przedstawieniu tych dokumentów, bank musi udzielić informacji o rachunkach, lokatach i zobowiązaniach zmarłego (np. kredytach, kartach kredytowych). Nie wystarczy sam akt zgonu czy dowód pokrewieństwa - konieczne jest formalne potwierdzenie dziedziczenia.

Jeśli spadkobiercy chcą poznać, czy zmarły pozostawił długi, mogą też: wystąpić do banków, w których przypuszczalnie miał zobowiązania lub skorzystać z Centralnej Informacji o Rachunkach Bankowych (CIR) - pozwala ona sprawdzić, w jakich instytucjach finansowych zmarły posiadał rachunki.

- **Jeśli nie złożono zapisu bankowego?** Środki na jego rachunkach wchodzi do masy spadkowej i podlegają ogólnym zasadom dziedziczenia. Wyjątki od tej zasady wynikają z art. 55 Prawa bankowego i dotyczą: zwrotu kosztów pogrzebu - bank może wypłacić pieniądze osobie, która udokumentuje poniesione wydatki (np. rachunkami z zakładu pogrzebowego). Jednak ta kwota nie może przekroczyć zwyczajowych kosztów pogrzebu. Dotyczą też zwrotu nienależnych świadczeń emerytalno-rentowych - bank ma obowiązek zwrócić do ZUS lub KRUS środki przelane po śmierci posiadacza rachunku. Pozostałe pieniądze są wypłacane spadkobiercom, którzy przedstawiają w banku dokumenty potwierdzające ich prawa (akt notarialny lub postanowienie sądu). Określają krąg spadkobierców, wysokość ich udziałów oraz podstawę dziedziczenia. Nie wskazują, jak podzielić składniki majątku, dlatego konieczne może być przeprowadzenie działu spadku. Jeżeli spadkobiercą jest jeden - bank po przedstawieniu dokumentów może wypłacić pieniądze. ©©

SPISANIE TESTAMENTU I ROZMOWA O FINANSACH OGRANICZY RYZYKO WYZWAŃ, Z KTÓRYMI RODZINA BĘDZIE MUSIAŁA ZMIERZYĆ SIĘ W PRZYSZŁOŚCI.

PONIEDZIAŁEK 10 Listopada

TVP 1	DVB T
7.00 Msza święta na Jasnej Górze 7.30 Studio Raban 8.00 Serwis Info 8.20 Zaraz wracam (36) 9.00 Ranczo (5) 10.00 Komisarz Alex (21) 11.00 Ojciec Mateusz (410) 12.00 Serwis Info 12.10 Agrobiznes, Agropogo-da 12.40 Magazyn rolniczy 12.55 Planeta Ziemia III: Wybrzeża – serial dok. 14.00 Wichrowe wzgórze (294) – serial obyczaj. Turcja	
15.00 Serwis Info – magazyn 15.15 Reporterzy – magazyn 15.35 Gra słów. Krzyżówka – teleturniej 16.05 Dziedzictwo (743) – serial obyczaj. Turcja 17.00 Teleexpress 17.30 Jaka to melodia? 18.10 Klan (4593) 18.45 Akcyjowa 38 (744) – serial obyczaj. Hiszpania	
19.30 19.30 19.55 Pytanie dnia 20.30 Teatr TV: Klub kawalerów – spektakl Polska 2000 Reż. Krystyna Janda, wyk. Jerzy Stuhr, Marcin Dorociński, Cezary Pazura	
22.05 Wśród sąsiadów – film dokumentalny Polska/USA 2024 Historia miasteczka, w którym wojna bezpowrotnie zniszczyła pokojowe relacje między Polakami a Żydami. Opowieść koncentruje się na losach ostatniego ocalałego z Holokaustu oraz świadka brutalnego mordu.	
0.00 Balans bieli 0.40 Wykrywacz kłamstw 1.05 Kamerdyner *** – dramat hist. Polska 2018	

***** koniecznie **** zdecydowanie tak *** możesz ** nie musisz * zdecydowanie nie (L) na żywo

WTOREK 11 Listopada

TVP 1	DVB T
7.00 Msza święta na Jasnej Górze 8.00 Nowa droga Kościoła. Nicea 325 8.40 ***** C.K. Dezerterzy (1/2) – komedia Polska/Węgry 1986 11.45 Narodowe Święto Niepodległości 2025 – transmisja uroczystości państwowych w Warszawie 14.00 *** Królowe Dzikiego Zachodu – western Francja/Włochy/Hiszpania/W. Bryt. 1971, reż. Christian-Jaque	
15.35 Gra słów. Krzyżówka 16.05 Dziedzictwo (744) – serial obyczaj. Turcja 17.00 Teleexpress 17.35 Polska na TAK! – koncert 19.30 19.30 19.55 Pytanie dnia 20.30 Kos – film Polska/Szwecja/**** Niemcy 2023 Reż. Paweł Maślona, wyk. Bartosz Bielenia, Jacek Braciak, Jason Mitchell, Robert Więckiewicz	
22.40 Przeględcz ocalonych – film **** wojenny USA/Australia 2016 Reż. Mel Gibson, wyk. Andrew Garfield, Vince Vaughn, Sam Worthington Rozgrywająca się na Pacyfiku u schyłku II wojny światowej prawdziwa historia bohatera, który bez użycia broni uratował dziesiątki żołnierzy. Sześć nominacji do Oscara i dwie statuetki.	
1.05 Wykrywacz kłamstw 1.30 Scenariusz na miłość *** – komedia romantyczna USA 2014 3.25 Wrota Europy – dramat wo-*** jenny Polska 1999 4.50 Notacje – serial dok.	

***** koniecznie **** zdecydowanie tak *** możesz ** nie musisz * zdecydowanie nie (L) na żywo

Polsat	DVB T
5.25 Telezakupy TV Okazje – program reklamowy 6.00 Nowy dzień – magazyn 8.30 Malanowski i Partnerzy – serial fabularno-dokumental-ny 9.30 Trudne sprawy – serial fa-bularno-dokumentalny Polska 11.30 Gliniarze – serial fabularno-doku-mentalny Polska 14.40 Dlaczego ja? (1502) – serial fabularno-dokumen-talny Polska	
15.50 Wydarzenia 16.15 Pogoda 16.20 Interwencja – magazyn 16.30 Na ratunek 112 (1102) 17.00 Gliniarze (1138) – serial fabularno-dokumentalny 18.00 Pierwsza miłość (4091) – serial Polska 18.50 Wydarzenia 19.15 Gość „Wydarzeń” 19.55 Milionerzy – teleturniej 20.40 Bad Boys: Ride or Die *** – film sensacyjny USA 2024 Reż. Adil El Arbi, Bilal Fallah, wyk. Will Smith, Martin La-wrence, Vanessa Hudgens Kiedy kapitan Howard zostaje niesłusznie oskarżony o przestępstwa związane z nar-kotykami, Bad Boys przysię-gają oczyścić jego imię. Ale gdy zbliżają się do odkrycia prawdy, Mike i Marcus sami zostają wrobieni.	
23.05 Zamachowiec – thriller *** USA/W. Bryt./Bułgaria 2007 Reż. Josef Rusnak, wyk. Wesley Snipes, Eliza Bennett, Lena Headey	
1.10 Prawo ojca – dramat krymi-nalny Polska 1999 *** 3.30 Nasz nowy dom	

Polsat	DVB T
5.25 Telezakupy TV Okazje – pro-gram reklamowy 6.00 Nowy dzień – magazyn 8.30 Kung Fu Panda – film animowany USA 2008 10.15 Ron Usterka – film animowany USA/W. Bryt./Indie 2021 12.30 *** Doktor Dolittle – komedia USA/W. Bryt./Chiny/Japonia 2020 14.55 ***** Ogniem i mieczem – dramat hist. Polska 1999	
18.50 Wydarzenia 19.15 Gość „Wydarzeń” – program publicystyczny 19.55 Milionerzy – teleturniej Prowadzenie – Hubert Urbański.	
20.40 Jak rozpętałem II wojnę światową: Ucieczka – kome-dia Polska 1970 Reż. Tadeusz Chmielewski, wyk. Marian Kociniak, Wirgi-liusz Gryń, Stanisław Miłski Marian Kociniak w arcymi-strzowskiej roli żołnierza Franka Dolasa, który zasypia w pociągu, a kiedy widzi nie-mieckiego oficera, jest prze-konany, że to szpieg, więc strzela. Ten strzał zbiega się z rozpoczęciem działań wo-jennych, ale Franek jest prze-konany, że rozpętał wojnę.	
0.00 Dywizjon 303: Historia *** prawdziwa – dramat wojen-ny Polska/W. Bryt. 2018 Reż. Denis Delić, wyk. Piotr Adamczyk, Maciej Zakościel-ny, Andrew Woodall, Antoni Królikowski, Jan Wieczor-kowski	
2.15 Nasz nowy dom 4.40 Disco gramy!	

TVN	DVB T
5.40 Uwaga! 5.55 Ukryta prawda – serial fabularno-dokumentalny 6.50 Kuchenne rewolucje: Bistro „Galan-cie”, Łódź – reality show Polska 2019 7.45 Dzień Dobry TVN 11.40 Kuchenne rewolucje – reality show 13.55 The Floor – teleturniej Polska 2025 14.35 Ukryta prawda (1507-1508, 1739) – serial fabularno-doku-mentalny Polska 2023	
17.55 Detektywi (257) – serial fabularno-dokumentalny 19.00 Fakty 19.55 Uwaga! – magazyn 20.10 Doradca smaku 20.15 Na Wspólnej (4113) – serial Polska 20.55 The Floor – teleturniej 21.35 Notre-Dame płonie *** – thriller Francja/Włochy/W. Bryt./USA 2022 Reż. Jean-Jacques Annaud, wyk. Samuel Labarthe, Jean-Paul Bordes, Mickaël Chirinian Zrealizowana z rozmachem, wstrząsająca historia walki o ocalenie jednego z najświęt-szych miejsc Europy oraz bezcennych relikwii, kiedt 15 kwietnia 2019 roku, tydzień przed Wielkanocą, paryska katedra Notre-Dame stanęła w płomieniach.	
23.50 Zamieć – thriller USA/Kana-da/Francja/Turcja 2009 *** Reż. Dominic Sena, wyk. Kate Beckinsale, Gabriel Macht, Tom Skerritt	
2.05 Co za tydzień – magazyn 2.40 Morderczynie (4) 3.40 Szpital św. Anny (48)	

TVN

DVB T

5.00 Nauka jazdy **5.40** Uwaga! **5.55** Ukryta prawda **6.50** Kuchenne rewolucje: Gospoda „Pod zachrypniętym kogutem” **7.45** Dzień Dobry TVN **11.40** Kuchenne rewolucje: Mroków – Bistro Kociolek **12.40** Bitwa o gości – reality show **13.40** The Floor – teleturniej **14.20** DC Liga Super-Pets – film anim. USA/Austr./Kanada 2022

16.35 Pan Samochodzik i tem-
★★★ plariusze – film przygodowy
Polska 2023
Reż. Antoni Nykowski,
wyk. Mateusz Janicki, Sandra
Drzymalska, Maria Dębska

19.00 Fakty

19.55 Uwaga! – magazyn

20.10 Doradca smaku

– magazyn kulinarny

20.15 Na Wspólnej (4114)

Zimiński mają się dzisiaj po-
znać z matką Czerskiego. Ola
nie jest tym zachwycona po jej
wczorajszym spięciu z Otylią.
Jeszcze mniej zadowolony jest
Marek, gdy w drzwiach jego
mieszkania staje... kobieta,
z którą wczoraj awanturował się
pod domem Oli.

20.55 The Floor – teleturniej

21.35 Ślub od pierwszego wejrze-
nia – real tv

22.40 Kuba Wojewódzki

– talk show

23.45 Superwizjer – magazyn

0.25 Podejrzani zakochani

★★★ – komedia Polska 2013

Reż. Sławomir Kryński

2.40 Skazana (6)

3.50 Śmierć Diany: dwa śledz-
twa: To nie był wypadek

TVN 7

DVB T

6.45 Szkoła **7.45** Legendy sowiego kró-
lestwa: Strażnicy Ga'Hoole – film anim.
Australia/USA 2010 **9.50** Ukryta prawda
11.50 Detektywi **14.45** Szpital św. Anny
(52, 53) **16.45** ★★★★★ Tylko dla orłów –
film akcji W. Bryt./USA 1968 **20.00** ★★★★★
Specjalista – film sens. USA 1994, reż.
Luis Llosa, wyk. Sylvester Stallone **22.25**
★★★★ Dziewczyna w czerwonej pelery-
nie – horror USA/Kan. 2011, reż. Catherine
Hardwicke, wyk. Amanda Seyfried **0.35**
★★★★ Batman – film sf. USA/W. Bryt.
1989 **3.10** SOS. Ekipy w akcji

TVP Kultura

DVB T

8.55 Przebojowa noc **9.35** ★★★★★ Dla Cie-
bie, Polsko – dramat Polska 1920 **10.35**
Paderewski – mistrz tonów i mąż stanu
11.20 Koncert na Wawelu **12.10** Hala
odlotów **13.10** ★★★★★ Potop (1) – film
przgy. Polska 1974 **18.25** Łódź Kultury
19.05 15 miesięcy do Niepodległości
20.00 Teatr TV: Ni z tego, ni z owego –
spektakl Polska 2020 **21.30** ★★★★★ Poje-
dynek na głosy – komediodramat W. Bryt.
2019 **23.35** W poszukiwaniu dobrego
filmu **0.15** Van Gogh. Prawdziwa historia

TVP Sport

DVB T

6.15 Piłka nożna: Eliminacje UEFA Euro:
Polska – Holandia **8.20** Piłka nożna: Eli-
minacje MŚ UEFA: Polska – Malta **10.30** Ma-
gazine Betolic 1. Ligi **11.55** (L) Piłka nożna:
Czarni Sosnowiec – Lech UAM Poznań **14.10**
Gol **15.35** Kto wygrał mecz **16.45** Hokej na
lodzie: Turniej Niepodległości w Sosnowcu
– podsum. **18.00** 100 lat polskiego sportu
19.15 Quiz TVP Sport **20.00** Piłka nożna:
Liga Mistrzów UEFA: Club Brugge – FC Bar-
celona **22.00** Sportowy wieczór **22.40** Ko-
szykówka: ME mężczyzn: Słowenia – Polska

ŚRODA 12 Listopada

DVB-T TVP 1 7.00 Msza święta na Jasnej Górze 7.30 Rodzina (nie od) święta 8.00 Serwis Info 8.20 Zaraz wracam (37) 9.00 Ranczo (6) 10.00 Komisarz Alex (22) 11.00 Ojciec Mateusz (411) 12.00 Serwis Info 12.10 Agrobiznes, Agropogoda 12.40 Rok w ogrodzie extra 12.55 Nasza planeta z lotu ptaka 14.00 Wichrowe wzgórze (295) – serial obyczaj. 15.00 Serwis Info – magazyn 15.15 Reporterzy – magazyn 15.35 Gra słów. Krzyżówka 16.05 Dziedzictwo (745) – serial obyczaj. Turcja 17.00 Telexpress 17.30 Jaka to melodia? 18.10 Klan (4594) 18.45 Akacyjowa 38 (745) – serial obyczaj. Hiszpania 19.30 19.30 19.55 Pytanie dnia 20.30 Zaraz wracam (38) Ojciec Marii przyjmuje wizytę księdza, która może ułatwić Filarowi otwarcie kopalni. Do urzędu zgłaszają się właściciele ziemscy z wiadrami znaleźsk. 21.10 Tak to się robi w Marsylii (5) – serial krym. Francja Uzbrojony mężczyzna wtargnął na komisariat i wziął Chevaliera jako zakładnika, zamykając się z nim w magazynie dowodów rzeczowych. Na miejsce przybywa brygada antyterrorystyczna. 22.10 Sekielski wieczorową porą 23.15 Kos – film historyczny **** Polska/Szw./Niem. 2023 Reż. Paweł Maślona 1.20 Wykrywacz kłamstw	DVB-T TVP 2 5.30 M jak miłość (1632) 6.25 Pożyteczni.pl – magazyn 6.55 Barwy szczęścia (3254) 7.30 Pytanie na śniadanie – magazyn 11.50 Gwiazdorska kuchnia Ani – magazyn 12.30 Koło fortuny – teleturniej 13.15 Miłość i nadzieja (326) – serial obyczaj. Turcja 14.05 Va banque – teleturniej 14.35 Na sygnale (781) – serial obyczaj. Polska 15.05 La Promesa – pałac tajemnic (269) – telenowela 15.50 Domowe patenty 16.00 Koło fortuny – teleturniej 16.35 Familiada – teleturniej 17.20 Miłość i nadzieja (327) Bahar wykręca się od odpowiedzialności. Feraye poznaje kryminalną przeszłość Cihana. Bulent jest coraz bardziej zazdrosny o Tahira. Yildiz wpada na pomysł, jak uratować Hulyę. 18.15 Va banque – teleturniej 18.50 Jeden z dziesięciu 19.25 Barwy szczęścia (3254, 3255) – serial Polska 20.55 Na dobre i na złe (969) – serial Polska 21.55 Na sygnale (783, 784) Piotr dochodzi powoli do siebie pod okiem Romka, który uznaje nawet, że Strzelecki jest gotów na powrót do pracy. Pacjentem ratowników zostaje samotny ojciec z niegroźną raną ramienia oraz z poważną chorobą, z której nie zdaje sobie sprawy. 22.55 Peaky Blinders (17) 0.05 Sztuka kłamania – komedia *** Francja/Belgia 2018 1.50 W cieniu śmierci	DVB-T Polsat 5.25 Telezakupy TV Okazje – program reklamowy 6.00 Nowy dzień – magazyn 8.30 Malanowski i Partnerzy – serial fabularno-dokumentalny 9.30 Trudne sprawy – serial fabularno-dokumentalny 11.30 Gliniarze – serial fabularno-dokumentalny Polska 2024 14.40 Dlaczego ja? (1503) – serial fabularno-dokumentalny Polska 2025 15.50 Wydarzenia 16.15 Pogoda 16.20 Interwencja – magazyn 16.30 Na ratunek 112 (1103) 17.00 Gliniarze (1139) 18.00 Pierwsza miłość (4092) – serial Polska 18.50 Wydarzenia 19.15 Gość „Wydarzeń” 19.55 Milionerzy – teleturniej 20.30 Nie ma mocnych – komedia **** Polska 1974 Reż. Sylwester Chęciński, wyk. Wacław Kowalski, Władysław Hańcza, Anna Dymna Ciężko chory Kazimierz Pawlak szuka spadkobiercy, któremu mógłby przekazać swoją ziemię. Jedyną nadzieją jest wnuczka Ania, której trzeba tylko znaleźć właściwego męża. 22.45 Jak rozpętałem II wojnę **** Światową: Wśród swoich – komedia Polska 1970 Reż. Tadeusz Chmielewski, wyk. Marian Kociniak, Wirgiliusz Gryń, Joanna Jędryka 0.15 Tower Heist. Zemsta cieciów – komedia sensacyjna USA/Japonia 2011 2.35 Nasz nowy dom 3.40 Ewa gotuje	DVB-T TVN 5.05 Jak to jest zrobione? 5.40 Uwaga! 5.55 Ukryta prawda 6.50 Kuchenne rewolucje: „Bistro Tarchomin”, Warszawa 7.45 Dzień Dobry TVN 11.40 Kuchenne rewolucje: Restauracja „Złota kura”, Elbląg – reality show 13.55 The Floor – teleturniej 14.35 Ukryta prawda (1509-1510, 1740) – serial fabularno-dokumentalny Polska 17.55 Detektywi (258) – serial fabularno-dokumentalny 19.00 Fakty 19.55 Uwaga! – magazyn 20.10 Doradca smaku – magazyn kulinarny 20.15 Na Wspólnej (4115) – serial Polska 20.55 The Floor – teleturniej 21.35 Top Model – reality show 23.15 Nie lubię poniedziałku **** – komedia Polska 1971 Reż. Tadeusz Chmielewski, wyk. Jerzy Turek, Kazimierz Witkiewicz, Andrzej Herder, Halina Kowalska Satyra na polską rzeczywistość wczesnych lat siedemdziesiątych XX wieku. Wielowątkowa komedia o feralnym dniu – poniedziałku, kiedy nic nikomu się nie udaje. Warszawa jest tu miejscem zabawnych, często absurdalnych przygód kilkunastu osób: od włoskiego przemysłowca, przez przedstawiciela gminnej spółdzielni i milicjanta po Bogdaną Łazukę. 1.30 Anihilacja – horror W. Bryt./USA 2018 3.50 Szpital św. Anny (49)	DVB-T TVN 7 6.25 Szkoła 8.20 Ukryta prawda 11.25 W-11 Wydział Śledczy 12.55 Detektywi 14.55 Szpital św. Anny (54) 15.55 Sąd rodzinny 16.55 Sekrety życia 17.55 Zagadki losu 19.00 Ukryta prawda 20.00 *** Na twoim miejscu – komedia Polska 2023, reż. Antonio Galdamez, wyk. Paulina Gałązka, Miron Jagniewski, Magdalena Lamparska 22.15 *** Zielona miła – dramat USA 1999, reż. Frank Darabont, wyk. Tom Hanks, Michael Clarke Duncan, David Morse 2.05 Pati (3) 3.05 Usterka 3.45 SOS. Ekipy w akcji	DVB-T TV 4 7.55 Bogaty dom – biedny dom 8.55 Policjantki i policjanci (182, 183) 10.55 Na ratunek 112 11.55 Trudne sprawy 14.55 Ktoś tu kłamie? 16.55 Policjantki i policjanci (1357) 18.00 Łowcy skarbów. Kto da więcej 19.00 Policjantki i policjanci (1358) – serial obyczaj. Polska 20.00 Uroczysko (199) 20.30 Sprawiedliwi – wydział kryminalny (978) – serial krym. Polska 21.30 Sprawiedliwi. Trójiasto (95) – serial krym. Polska 22.40 *** Van Helsing – horror USA/Czechy/Rum. 2004 1.20 Love Island. Wyspa miłości
DVB-T TVP Kultura 8.20 W poszukiwaniu dobrego filmu 9.00 Dyrektorzy (3) 10.35 *** Słodka Irma – komedia rom. USA 1963 13.10 15 miesięcy do Niepodległości – film dok. 14.00 Tygodnik kulturalny 14.55 *** Noc myśliwego – thriller USA 1955 16.40 Dyrektorzy (4) 18.10 Którędy po sztukę 18.30 Informacje kulturalne 18.50 Reżyserzy: Don Siegel 19.45 Niepojęte 20.00 *** Ikar. Legenda Mietka Kosza – film biograf. Polska 2019 22.15 Profesor T. (16) 23.15 Hala odlotów	DVB-T TV Trwam 10.00 Audycja Generalna Ojca Świętego 11.10 Mateczniki polskości 11.25 Jestem mamą 12.20 Życie lasu. Storczyki 13.00 Powołanie w powołaniu 13.30 Msza święta 14.30 Burza w okręgu krakowskim 15.00 Za kratą są zielone drzewa 16.10 Na zdrowie 16.30 Serial z życia Jezusa 17.00 Po stronie prawdy 18.15 Rozmowy niedokończone 19.30 Opowieści biblijne – historie animowane z Nowego Testamentu 20.00 Informacje 20.20 Różaniec 21.00 Apel Jasnogórski 21.40 Polski punkt widzenia				
DVB-T TVP Sport 8.20 Piłka nożna: Eliminacje MŚ strefy UEFA: Holandia – Polska 10.30 Piłka nożna: ORLEN Ekstraliga kobiet: Czarni Sosnowiec – Lech UAM Poznań 12.30 Piłka nożna: PKO BP Ekstraklasa: Pogoń Szczecin – Jagiellonia Białystok 14.40 Pełnosprawni 15.15 Piłka nożna: Liga hiszp. kobiet: FC Barcelona Femení – Deportivo ABANCA 17.15 Mundial 2026: Legendy miejskie 17.50 (L) Koszykówka: Eliminacje ME kobiet: Słowacja – Polska 20.05 Odliczanie do mundialu 22.00 Sportowy wieczór	DVB-T TV Puls 6.00 Nash Bridges (9, 10) 8.00 Kobra – oddział specjalny (4) 9.00 Unforgettable: Zapisane w pamięci (28) 10.00 Zbuntowany anioł (169, 170) 11.55 Wspaniałe stulecie (27, 28) 13.50 Lombard. Życie pod zastaw (642, 643) 15.00 Ranczo (16, 17) 18.00 Lombard. Życie pod zastaw (943, 944) 20.00 *** Polowanie na czarownicę – film USA 2011 22.00 *** Boudica: Królowa wojny – dramat W. Bryt. 2023 23.55 *** Amsterdam – komedia USA/Jap. 2022				

***** koniecznie **** zdecydowanie tak *** możesz ** nie musisz * zdecydowanie nie (L) na żywo

(DVB-T) stacje dostępne w naziemnej telewizji cyfrowej

CZWARTEK 13 Listopada

DVB T TVP 1 7.00 Msza święta na Jasnej Górze 7.30 Pełnia wiary 8.00 Serwis Info 8.20 Zaraz wracam (38) 9.00 Ranczo (7) 10.00 Komisarz Alex (23) 11.00 Ojciec Mateusz (412) 12.00 Serwis Info 12.10 Agrobiznes, Agropogoda 12.40 To się optaca 12.55 Dzik – nietypowy sąsiad – film dokumentalny 14.00 Wichrowe wzgórze (296) – serial obyczaj. 15.00 Serwis Info – magazyn 15.15 Reporterzy – magazyn 15.35 Gra słów. Krzyżówka 16.05 Dziedzictwo (746) – serial obyczaj. Turcja 17.00 Telexpress 17.30 Jaka to melodia? 18.10 Klan (4595) 18.45 Akacyjowa 38 (746) – serial obyczaj. Hiszpania 19.30 19.30 19.55 Pytanie dnia 20.30 Zaraz wracam (39) W domu Marii zjawia się Sałaciński, aby realizować plan zniszczenia wizerunku obecnej władzy. Tymczasem wójt postanawia wyciągnąć konsekwencje wobec radnej, która podała mu wątpliwy sposób leczenia. 21.10 Ojciec Mateusz (435) Aleksander obchodzi 60. urodziny, na które przyjeżdżają dwie dorosłe córki. Jedna z nich zwraca się z prośbą o pożyczkę pod zastaw rodzinnego domu. 22.10 Sprawa dla reportera 23.10 Jak zarobić na Etiopii – film dok. Etiopia/W. Bryt./USA 2025 0.10 Wykrywacz kłamstw	DVB T TVP 2 5.35 M jak miłość (1633) 6.25 Operacja zdrowie – magazyn 6.55 Barwy szczęścia (3255) 7.30 Pytanie na śniadanie – magazyn 11.45 Podróż po jeden uśmiech – serial dok. 12.30 Koło fortuny – teleturniej 13.15 Miłość i nadzieja (327) – serial obyczaj. Turcja 14.05 Va banque – teleturniej 14.35 Na sygnale (782) – serial obyczaj. Polska 15.05 La Promesa – pałac tajemnic (270) – telenowela 16.00 Koło fortuny – teleturniej 16.35 Familiada – teleturniej 17.20 Miłość i nadzieja (328) Cavidan usiłuje wyciągnąć od Kuzeya jak najwięcej pieniędzy. Narasta konflikt między Bulentem a Tahirem. Siła zabiera Hulyę do domu w górach. Ege odnajduje siostrę zabitego Timura. Kuzey odkrywa kolejne oszustwo Bahar. 18.15 Va banque – teleturniej 18.50 Jeden z dziesięciu – teleturniej 19.25 Barwy szczęścia (3255) – serial Polska 19.55 Domowe patenty 20.05 Barwy szczęścia (3256) – serial Polska 20.45 Ku'damm 59 (5) – serial obyczaj. Niemcy 21.45 Morderstwa w Cognac *** – film krym. Francja 2020 Reż. Adeline Darraux, wyk. Eléonore Bernheim, Frans Boyer, Jean-Yves Lafesse 23.35 Rodzinka.pl (301) – serial kom. Polska 0.10 Nocny patrol – film akcji *** USA 2019	DVB T Polsat 5.25 Telezakupy TV Okazje – program reklamowy 6.00 Nowy dzień – magazyn 8.30 Malanowski i Partnerzy – serial fabularno-dokumentalny Polska 2016 9.30 Trudne sprawy – serial fabularno-dokumentalny 11.30 Gliniarze – serial fabularno-dokumentalny 14.40 Dlaczego ja? (1504) – serial fabularno-dokumentalny Polska 15.50 Wydarzenia 16.15 Pogoda 16.20 Interwencja – magazyn 16.30 Na ratunek 112 (1104) 17.00 Gliniarze (1140) 18.00 Pierwsza miłość (4093) – serial Polska 18.50 Wydarzenia 19.15 Gość „Wydarzeń” 19.55 Milionerzy – teleturniej 20.30 Nasz nowy dom Pani Patrycja boryka się z niepełnosprawnością. Wraz z mężem Romanem wychowują córeczkę Olę. Ich małeńkie mieszkanie w dolnośląskich Rakoszycach jest potwornie ciasne i całkowicie nieprzystosowane do potrzeb pogarszającej się kondycji pani Patrycji. 21.40 Przyjaciółki (312) – serial obyczaj. Polska 22.55 Miłość do kwadratu jeszcze *** raz – komedia Polska 2023 Reż. Filip Zylber, wyk. Adrian Chlebicka, Mateusz Banaś, Mikołaj Roznerski 1.05 Tata i ja – komediodramat *** Kanada 2016 3.25 Nasz nowy dom 4.40 Disco gramy!	DVB T TVN 5.10 Jak to jest zrobione? 5.40 Uwaga! 5.55 Ukryta prawda 6.50 Kuchenne rewolucje 7.45 Dzień Dobry TVN 11.40 Kuchenne rewolucje: Pizzeria „Sale & Pepe”, Sosnowiec – reality show Polska 2017 13.55 The Floor – teleturniej Polska 2025 14.35 Ukryta prawda (1512-1513, 1741) – serial fabularno-dokumentalny Polska 2023 17.55 Detektywi (259) – serial fabularno-dokumentalny 19.00 Fakty 19.55 Uwaga! – magazyn 20.10 Doradca smaku – magazyn kulinarny 20.15 Na Wspólnej (4116) – serial Polska 20.55 The Floor – teleturniej 21.35 Kuchenne rewolucje – reality show 22.45 Złe mamuśki – komedia *** USA/Chiny 2016 Reż. Jon Lucas, Scott Moore, wyk. Mila Kunis, Kathryn Hahn, Kristen Bell Historia Amy Mitchell, która odbierana jest przez wszystkich jako perfekcyjna pani domu. Tak naprawdę kobieta ma dość bycia ideałem. Pod wpływem przyjaciółek porzuca gary i pieluchy, a kuchenny fartuch zamienia na seksowną sukienkę. 0.50 Notre-Dame płonie *** – thriller Francja/Włochy/W. Bryt./USA 2022 Reż. Jean-Jacques Annaud 3.10 Szpital św. Anny (50) 4.10 Uwaga! – magazyn 4.25 Nauka jazdy 4.55 Jak to jest zrobione?	DVB T TVN 7 6.25 Szkoła 8.20 Ukryta prawda 11.25 W-11 Wydział Śledczy 12.55 Detektywi 14.55 Szpital św. Anny (55) 15.55 Sąd rodzinny 16.55 Sekrety życia 17.55 Zagadki losu 19.00 Ukryta prawda 20.00 *** Za duży na bajki II – film przygod. Polska 2024, reż. Kristoffer Rus, wyk. Maciej Karas 22.10 *** Glupi i głupszy II: Kiedy Harry poznał Lloyda – komedia USA 2003, reż. Troy Miller, wyk. Eric Christian Olsen 23.50 *** *** Wzgórze marzeń – musical USA 2021, reż. Jon M. Chu, wyk. Anthony Ramos 2.50 SOS. Ekipy w akcji	DVB T TV 4 6.00 Łowcy skarbów. Kto da więcej 7.55 Bogaty dom – biedny dom 8.55 Policjantki i policjanci (184, 185) 10.55 Na ratunek 112 11.55 Trudne sprawy 14.55 Ktoś tu kłamie? 16.55 Policjantki i policjanci (1358) 18.00 Łowcy skarbów. Kto da więcej 19.00 Policjantki i policjanci (1359) 20.00 Uroczysko (200) 20.30 Sprawiedliwi – wydział kryminalny (979) – serial krym. Polska 21.30 Sprawiedliwi. Trójiasto (96) – serial krym. Polska 22.40 *** Sześć dróg do śmierci – thriller USA 2015 0.50 Love Island. Wyspa miłości
DVB T TVP Kultura 9.00 Dyrektorzy (4) 10.30 *** *** *** *** Noc myśliwego – thriller USA 1955 12.15 Reżyserzy 13.15 Kolekcja 13.35 Studio Kultura – niedziela z... 14.30 *** *** *** Człowiek, który zabił Liberty Valance'a – western USA 1962 16.45 Dyrektorzy (5) 18.05 Wydarzenie aktualne 18.35 Wstęp wolny 18.55 O niepokornej literaturze. Antoni Słonimski 20.00 Hala odlotów 21.05 *** *** *** *** Zatrzyj ślady – dramat USA/Kan. 2018 23.05 Dzień z życia artysty – magazyn 23.45 *** *** *** *** Ikar. Legenda Mietka Kosza – film biograf. 2019	DVB T TVP Sport 8.55 (L) Pływanie: PGE GP Puchar Polski: Turniej w Gorzowie Wielkopolskim 12.15 Koszykówka: Eliminacje ME kobiet: Słowacja – Polska 14.00 Retransmisja sportowa 16.10 Sportowe ABC 16.25 (L) Pływanie: PGE GP Puchar Polski: Turniej w Gorzowie Wielkopolskim 19.15 Ring TVP Sport 20.15 Studio 20.35 (L) Piłka nożna: Eliminacje MŚ strefy UEFA: Anglia – Serbia 23.05 Sportowy wieczór 23.45 Piłka nożna: Eliminacje MŚ strefy UEFA: Holandia – Polska 1.55 Boks: Junto Nakatani – David Cuellar	DVB T TV Puls 6.00 Nash Bridges (10, 11) 8.00 Kobra – oddział specjalny (5) 9.00 Unforgettable: Zapisane w pamięci (29) 10.00 Zbuntowany anioł (171, 172) 11.55 Wspaniałe stulecie (28, 29) 13.50 Lombard. Życie pod zastaw (644, 645) 15.50 Ranczo (17, 18) 18.00 Lombard. Życie pod zastaw (944, 945) 20.00 *** *** *** *** Iluzja 2 – thriller USA/Fr./Hongk./Meksyk 2016 22.30 *** *** *** *** Mój pies Artur – film USA/Kan. 2024 0.50 *** *** *** *** Wyjazd integracyjny – komedia Polska 2011			

***** koniecznie **** zdecydowanie tak *** możesz ** nie musisz * zdecydowanie nie (L) na żywo

(DVB-T) stacje dostępne w naziemnej telewizji cyfrowej

PIĄTEK 14 Listopada

TVP 1	DVB T
7.00 Msza święta na Jasnej Górze 7.30 Agape blisko Ciebie 8.00 Serwis Info 8.20 Okrasa tamie przepisy 9.00 Ranczo (8) 10.00 Komisarz Alex (24) 11.00 Ojciec Mateusz (413) 12.00 Serwis Info 12.10 Agrobiznes 12.40 Magazyn rolniczy 12.55 Ja- imen Hudson: Z przestworzy w głę- biny 14.00 Wichrowe wzgórze (297) – serial obyczaj. Turcja	
15.00 Serwis Info – magazyn 15.15 Reporterzy – magazyn 15.35 Gra słów. Krzyżówka 16.05 Dziedzictwo (747) 17.00 Telexpress 17.30 Jaka to melodia? 18.10 Klan (4596) Tola z pomocą Jaska bezsku- tecznie poszukuje tajemniczego adoratora. Tymczasem Beata dowiaduje się, że matka prze- pisała na nią aptekę. Miłka po powrocie odrzuca plany rodziców. 18.45 Akacyjowa 38 (747) Biskup Salamanki zaprasza Su- sanę i Adelę do pałacu. Susana jest wniebowzięta. Liberto nie wie, czemu Rosina wyrzuciła go z domu. 19.30 19.30 19.55 Pytanie dnia 20.25 Studio eliminacji MŚ strefy UEFA 20.35 (L) Piłka nożna: Eliminacje MŚ strefy UEFA: Mecz na Stadionie Nardo- wym w Warszawie: Polska – Holandia 23.15 Czarna śmierć (1) – serial sensacyjny Polska 2025 0.05 Wykrywacz kłamstw	

★★★★ koniecznie ★★★★ zdecydowanie tak ★★★ możesz ★★ nie musisz ★ zdecydowanie nie (L) na żywo

SOBOTA 15 Listopada

TVP 1	DVB T
7.00 Msza święta na Jasnej Górze 7.40 Rok w ogrodzie 8.05 Rok w ogrodzie extra 8.20 Pełnosprawni 8.55 Ranczo (9) 10.00 Komisarz Alex (25) 10.55 Ojciec Mateusz (414) 11.55 ★★★★★ Vera Cruz – western USA 1954, reż. Robert Aldrich, wyk. Gary Cooper 13.30 Dobre strony: Juliusz Machulski i Robert Więckiewicz 13.50 Polskie parki narodowe 14.25 Okrasa tamie przepisy	
15.00 Rolnik szuka żony 16.05 Dziedzictwo (748) – serial obyczaj. Turcja 17.00 Telexpress 17.35 Ojciec Mateusz (435) – serial krym. Polska 18.40 Jaka to melodia? Na cel charytatywny grają: Jerzy Lemański, Cezary Mol- ski, Krzysztof Nieporęcki 19.30 19.30 19.55 Pytanie dnia 20.25 Profilerka Jastrzę (11) W domu Budziszów dochodzi do awantury między Mariolą a Maxem. Wygląda na to, że mężczyzna ostatecznie podjął decyzję o rozwodzie. Anita wyznaje Julii, że mąż ją zostawił, zabrał dzieci. Profi- lerka wspiera przyjaciółkę. 21.25 Gra o wszystko – dramat ★★★★ USA/Chiny/Kanada 2017 Reż. Aaron Sorkin, wyk. Jessica Chastain, Idris Elba, Kevin Costner 23.55 Kill Bill 2 – film sensacyjny ★★★★ USA 2004 Reż. Quentin Tarantino, wyk. Uma Thurman, David Carradi- ne, Michael Madsen 2.15 Sprawdzamy	

★★★★ koniecznie ★★★★ zdecydowanie tak ★★★ możesz ★★ nie musisz ★ zdecydowanie nie (L) na żywo

Polsat	DVB T
5.25 Telezakupy TV Okazje – pro- gram reklamowy 6.00 Nowy dzień – magazyn 8.00 Halo tu Polsat – magazyn 11.30 Gliniarze: Nigdy Ci nie odpuszczę/ Zagadka/Bułgarska konsola – serial fabularno-dokumen- talny Polska, wyk. Arkadiusz Krygier, Piotr Mróz 14.40 Dlaczego ja? (1505) – serial fabularno-dokumentalny Pol- ska 2025	
15.50 Wydarzenia 16.15 Pogoda 16.20 Interwencja – magazyn 16.30 Na ratunek 112 (1105) 17.00 Gliniarze (1141) 18.00 Pierwsza miłość (4094) Emilka, szukając pomocy prawnej dla Bartka, zaniedbuje pracę. Pod wpływem drama- tycznej historii Paulina próbuje pogodzić się z byłą żoną Huber- ta. Edward stara się odnaleźć siostrę Marysi. 18.50 Wydarzenia 19.15 Gość „Wydarzeń” 20.00 Kiler – komedia Polska 1997 ★★★★ Reż. Juliusz Machulski, wyk. Cezary Pazura, Janusz Re- wiński, Jerzy Stuhr 22.15 Niepamięć ★★★ – film sf USA 2013 Reż. Joseph Kosinski, wyk. Tom Cruise, Morgan Freeman, Olga Kurylenko Rok 2077. Jack i Victoria są jedynymi z nielicznych ludzi na Ziemi. Walcząc o przetrwanie, odkrywają nowe fakty o swojej przeszłości. 1.00 Monster Hunter – film USA/ ★★★ Niemcy/Kanada/Japonia/ Chiny/RPA 2020	

TVN	DVB T
5.40 Uwaga! 5.55 Ukryta prawda 6.50 Kuchenne rewolucje: Restau- racja „U Mariusza”, Płock 7.45 Dzień Dobry TVN 11.40 Kuchenne rewolucje: Restauracja „Ślonsko go- ścino”, Tarnowskie Góry – reality show 13.55 The Floor – teleturniej Polska 14.35 Ukryta prawda (1510, 1742) – serial fabularno-dokumen- talny Polska	
16.50 Szpital św. Anny (4) – serial obyczaj. Polska 17.55 Detektywi (260) 19.00 Fakty 19.50 Uwaga! – magazyn 20.00 Batman – film sensacyjny ★★★★ USA 2022 Reż. Matt Reeves, wyk. Ro- bert Pattinson, Zoë Kravitz, Paul Dano Kiedy nieznany zabójca nęka Gotham, Batman musi szukać nowych sprzymierzeńców, żeby zdemaskować winowaj- cę. Z czasem zbiera dowody i odkrywa zamiary wroga. 23.45 Kroniki Riddicka – film sf ★★★ USA 2004 Reż. David Twohy, wyk. Vin Diesel, Thandiwe Newton Sequel „Pitch Blacka”. Tym razem widzący w ciemno- ściach skazaniec zostaje ostatnią nadzieją ludzkości zagrożonej przez rasę Nekro- mongerów. 2.15 Kuba Wojewódzki 3.20 Skazana (7) – serial krym. Polska 4.25 Uwaga! – magazyn 4.40 Rzeczy, których nie nauczył mnie ojciec	

TVN 7	DVB T
6.25 Szkoła 8.20 Ukryta prawda 11.25 W- 11 Wydział Śledczy 12.55 Detektywi 14.55 Szpital św. Anny (56) 15.55 Sąd rodzinny 16.55 Sekrety życia 17.55 Zagadki losu 19.00 Ukryta prawda 20.00 ★★★★★ Seks w wielkim mieście – komedia rom. USA 2008, reż. Michael Patrick King, wyk. Sarah Jessica Parker, Kim Cattrall 23.10 Ślub od pierwszego wejścia 0.15 ★★★★★ Wesele – dramat Polska/Lotwa 2021, reż. Wojciech Smarzowski, wyk. Robert Więckiewicz 3.00 SOS. Ekipy w akcji 3.55 Usterka 4.35 Dru- ga strona medalu	
TVP Kultura	DVB T
9.00 Pan wzywał, Milordzie? – serial kom. W. Bryt. 1988 10.05 Informacje kultural- ne 10.25 Niepojęte 10.45 Henryk Mikołaj Górecki – III Symfonia „Symfonia pieśni ża- łosnych” 11.55 Symfonia mazurska 13.10 ★★★★ Biały kanion – western USA 1958 16.05 Benefis Kazimierza Kutza 17.30 Bene- fis Janusza Majewskiego 18.35 Kolekcja 19.00 Legendy opery 20.05 ★★★★★ Diuna – film sf USA/Mek. 1984, reż. David Lynch 22.30 Tygodnik kulturalny 23.35 ★★★★★ Nie zostawiaj śladów – dr. USA/Kan. 2018	
TVP Sport	DVB T
8.55 (L) Pływanie: PGE GP Puchar Polski: Turniej w Gorzowie Wielkopolskim 12.15 Piłka nożna: Eliminacje MŚ strefy UEFA: Mecz w Kownie: Litwa – Polska 14.30 Ring TVP Sport 15.25 Studio 15.55 (L) Piłka nożna: Eliminacje ME do lat 21: Mecz w Kra- kowie: Polska – Włochy 18.30 Studio 20.35 (L) Piłka nożna: Eliminacje MŚ strefy UEFA: Mecz na Stadionie Narodowym w Warsza- wie: Polska – Holandia 23.45 Sportowy wieczór 0.15 Piłka nożna: Eliminacje ME do lat 21: Polska – Włochy	

DVB T stacje dostępne w naziemnej telewizji cyfrowej

Polsat	DVB T
5.25 Telezakupy TV Okazje – pro- gram reklamowy 6.00 Nowy dzień – magazyn 8.00 Halo tu Polsat – ma- gazyn 11.35 Ewa gotuje – magazyn 12.05 Awantura o kasę – magazyn Polska 2025 13.15 ★★★★★ Nie ma mocnych – komedia Polska 1974, reż. Sylwester Chęciński, wyk. Wa- claw Kowalski, Władysław Hańcza, Anna Dymna	
15.30 Chłopaki do wzięcia – telenowela dokumentalna 16.30 Randka w ciemno – serial obyczaj. Polska 17.30 Awantura o kasę – teleturniej 18.50 Wydarzenia 19.15 Prezydenci i premierzy – program publicystyczny 19.55 Kabaret na żywo. Młodzi i Moralni. Nad mętną rzeką – program rozrywkowy 21.50 Bad Boys: Ride or Die ★★★ – film sensacyjny USA 2024 Reż. Adil El Arbi, Bilal Fallah, wyk. Will Smith, Martin La- wrence, Vanessa Hudgens Detektywi Mike Lowrey i Marcus Burnett tym razem prowadzą dochodzenie w sprawie korupcji w policji w Miami. Nie będzie jednak im łatwo: ich zwierzchnik zostaje pośmiertnie oskarżony o związki z kartelem narko- tykowym. Bad Boys muszą oczyścić jego imię. 0.15 Ogniem i mieczem ★★★★ – dramat hist. Polska 1999 Reż. Jerzy Hoffman 4.10 Świat według Kiepskich 4.55 Disco gramy!	

TVN	DVB T
5.05 Jak to jest zrobione? – serial dok. Kanada 5.40 Uwaga! – magazyn 5.55 Ukryta prawda – serial fabular- no-dokumentalny Polska 2023 6.50 Kuchenne rewolucje: Wisła – reality show Polska 2025 7.45 Dzień Dobry TVN – magazyn 11.30 Na Wspólnej (4113-4116) – serial obyczajowy Pol- ska 2025 13.25 MasterChef – show Polska 2025	
15.00 Nigdy w życiu! – komedia ★★★★ romantyczna Polska 2004 Reż. Ryszard Zatorski, wyk. Danuta Stenka, Joanna Bro- dzik, Jan Frycz 30-lętnia Judyta, zdradzona przez męża, przeprowadza się z córką pod Warszawę. Wkrótce w jej życiu pojawia się przystojny Adam. 17.20 Unboxing – Wielkie otwar- cie – teleturniej 17.55 Ugotowani – reality show 19.00 Fakty 19.45 Afryka Express – reality show 21.25 Cast Away: Poza światem ★★★★ – film przygodowy USA 2000 Reż. Robert Zemeckis, wyk. Tom Hanks, Helen Hunt, Nick Searcy Chuck, menedżer amery- kańskiej firmy kurierskiej, beogranicznie oddany pracy, jako jedyny wychodzi cało z katastrofy. Fale wyrzucają go na brzeg bezludnej wyspy, gdzie spędzi cztery lata. 0.10 Dunkierka – dramat wojenny ★★★★ W. Bryt./USA/Francja/Holan- dia 2017 2.25 Skazana (8)	

TVN 7	DVB T
6.25 New Looney Tunes 6.40 ★★★★★ Po- wrot Batmana – film fantasy USA/W. Bryt. 1992 9.20 Bez kompleksów 10.25 Ukryta prawda 11.25 Mówię Wam 12.35 Top Mo- del 13.55 Zróbmy sobie dom 15.00 Detek- tywi 18.00 Bez kompleksów 19.00 Idź na całość 20.00 ★★★★★ Władca Pierścieni: Powrót króla – film fantasy USA/Nowa Zel. 2003, reż. Peter Jackson, wyk. Elijah Wood 0.15 ★★★★★ Ukryta gra – film sens. USA/ Polska 2019, reż. Łukasz Kościński, wyk. Bill Pullman 2.30 Pati (4) 3.30 Osadzone. Blok F 4.35 Druga strona medalu	
TVP Kultura	DVB T
8.50 Henryk Mikołaj Górecki – III Symfonia „Symfonia pieśni żalonych” 10.00 E. 1027 – Eileen Gray i dom nad morzem 11.40 Dzikie Zachód Calamity Jane – film anim. 13.15 Le- gendy opery 14.10 Wywiad z Abdulraza- kiem Gurnhanem 14.45 ★★★★★ Kaprysy łazarza – kom. Pol. 1973 15.45 Tamte lata, tamte dni 16.25 ★★★★★ Białe kanion – wes- tern USA 1958 19.20 Dzień z życia artysty 20.00 ★★★★★ Wojna – dr. Dania/Fr. 2015 22.05 Wodecki Twist – Nikt nie opowiada tak jak Ty 23.10 ★★★★★ Diuna – film sf 1984	
TVP Sport	DVB T
8.15 Piłka nożna: Eliminacje ME do lat 21: Polska – Włochy 10.25 (L) Piłka nożna: Z Orikla na Stadion – finał turnieju dzieci 12.40 Piłka nożna: Eliminacje MŚ strefy UEFA: Polska – Holandia 14.55 Zawody siłaczy: LM Strongman: Łotwa 15.55 (L) Piłka nożna: FC Barcelona Femeni – Real Madryt 17.50 (L) Koszykówka: Eliminacje ME kobiet: Polska – Rumunia 20.15 (L) ★★★★ W. Bryt./USA/Francja/Holan- dia 2017 2.25 Skazana (8)	

TV 4	DVB T
5.30 Telezakupy TV Okazje 6.00 Łowcy skarbów. Kto da więcej 7.55 Bogaty dom – biedny dom 8.55 Policjantki i policjanci (186, 187) 10.55 Na ratunek 112 11.55 Trudne sprawy 14.55 Ktoś tu kłamie? 16.55 Policjantki i policjanci (1359) – se- rial obyczaj. Polska 18.00 Łowcy skarbów. Kto da więcej 19.00 Policjantki i policjanci (1360) 20.00 Gwiazdy kabaretu – program rozrywkowy 22.05 ★★★★★ Mission: Impos- sible 2 – film sens. USA 2000, reż. John Woo, wyk. Tom Cruise 0.40 STOP Drogów- ka 1.40 Love Island. Wyspa miłości	
TV Trwam	DVB T
12.20 Głos serca (130) 13.05 W służbie Bogu i ojczyźnie 13.30 Msza św. 14.30 Drzwi do lasu 15.00 Modlitwa w Godzinie Miłosierdzia 15.20 Mocni w wierze 16.10 Natura obiek- tywnie 16.40 Wykłady z kongresu: Katolicy a tożsamość Europy 17.30 Łączy nas historia 18.15 Westerplatte młodych 19.00 Warto zauważyć... 19.30 Brat Franciszek 20.00 Informacje 20.20 Różaniec 21.00 Apel Ja- snogórski 21.40 Polski punkt widzenia 22.00 Sybiraczka 22.55 Człowiek przebaczenia i pojednania ks. Michał Rapacz	
TV Puls	DVB T
6.00 Nash Bridges (11, 12) 8.00 Kobra – oddział specjalny (6) 9.00 Unforgettable: Zapiskane w pamięci (30) 10.00 Zbuntow- wany anioł (173, 174) 11.55 Wspaniałe stulecie (29, 30) 13.50 Lombard. Życie pod zastaw (646, 647) 15.50 Ranczo (5, 6) 18.00 Lombard. Życie pod zastaw (945, 946) 20.00 ★★★★★ Ochroniarz – film akcji USA 2017 22.00 ★★★★★ Elita zabójców – thriller W. Bryt./Australia/USA/Jordania/ Maroko 2011 0.10 ★★★★★ Jumper – film sf USA/Kan./Meksyk/Hiszp./Wł. 2008	

DVB T stacje dostępne w naziemnej telewizji cyfrowej

TV 4	DVB T
5.30 Telezakupy TV Okazje – program reklamowy 6.00 Łowcy skarbów. Kto da więcej – reality show 7.00 Galileo – pro- gram populamonaukowy 11.05 #Jeste- śmyDlaDzieci 11.30 Miłodowe lata (20, 39) – serial kom. Polska 12.45 ★★★★★ Bezsenność w Seattle – komedia rom. USA 1993, reż. Nora Ephron, wyk. Meg Ryan, Tom Hanks 14.55 Policjantki i po- licjanci (1356-1360) 20.00 Sprawiedliwi – wydział kryminalny (976-979) 0.00 Gwiazdy kabaretu 2.05 STOP Drogówka 3.15 Interwencja 3.25 Lubie Disco!	
TV Trwam	DVB T
12.20 Warto zauważyć... 12.50 Natura obiektywnie 13.30 Msza święta 14.45 Jak wygrać małżeństwo? 15.00 Dziel- na niewiasta 15.15 Mateczniki polskości 15.30 Wierzę w Boga 16.10 Historia PL 17.00 Z Parlamentu Europejskiego 17.30 Przełamując bariery 18.15 Rozmowy nie- dokończone 19.30 Manna z nieba 19.45 Modlitwa z udziałem dzieci 20.00 Informa- cje 20.20 Różaniec 21.00 Apel Jasnogórski 21.40 Polski punkt widzenia 22.00 Warto być ojcem 22.15 Głos serca (109)	
TV Puls	DVB T
5.00 Dyżur 6.00 Kobra – oddział specja- lny (3-5) – serial sens. Niemcy 9.00 Taki jest świat – magazyn 10.00 Lombard. Życie pod zastaw (640-646, 944-946) – serial obyczaj. Polska 20.00 ★★★★★ Angielska robota – film sens. W. Bryt./USA/ Australia 2008 22.15 ★★★★★ Mechanik: Konfrontacja – film sens. USA/Fr./Bulg./ Niemcy/Tajland. 2016 0.15 ★★★★★ Po- ziom mistrza – film sens. USA/Australia/W. Bryt. 2020 2.20 Dyżur 3.00 Taki jest świat 4.00 Menu na miarę	

DVB T stacje dostępne w naziemnej telewizji cyfrowej

NIEDZIELA 16 Listopada

TVP1 D3 T 7.00 Msza święta w Krakowie Łą-giewnikach 8.00 Tydzień 8.30 Dale-ko od szosy (5) 9.55 Ojciec Mateusz (415) – serial krym. 10.55 Komisarz Alex (269) 11.55 Między ziemią a niebem 12.00 Anioł Pański 12.15 Między ziemią a niebem 12.45 Piel-grzymi Nadziei 13.10 Planeta Ziemia III 14.15 ★★★★ Ranczo Wilkowyje – komedia Polska 2007 16.05 Dziedzictwo (749) – serial obyczaj. Turcja 17.00 Teleexpress 17.35 Daję słowo. Maciej Orłoś: Jan Peszek – talk show 18.40 Jaka to melodia? Na cel charytatywny grają: Michał Shevchenko, Wiesław Prządka, Anna Iberszer. 19.30 19.30 20.25 Czarna śmierć (2) – serial sensacyjny Polska 21.25 Rolnik szuka żony – reality show 22.30 Moja wielka grecka wy-★★★cieczka – komedia roman-tyczna USA/Hiszpania 2009 Reż. Donald Petrie, wyk. Nia Vardalos, Richard Dreyfuss, Alexis Georgoulis Urodzona w Grecji Georgia studiowała w Ameryce, teraz jest przewodniczką amery-kańskich wycieczek po swojej ojczyźnie. A turystów nie interesują zabytki, ale plaża i imprezy. Chce rzucić pracę, ale musi zająć się jeszcze jedną grupą. Wtedy następuje przełom. 0.15 Gra o wszystko – dramat ★★★★ USA/Chiny/Kanada 2017	TVP 2 D3 T 5.05 Barwy szczęścia (3257) 5.45 M jak miłość (1888) 6.45 Operacja zdrowie – magazyn 7.30 Pytanie na śniadanie – magazyn 10.30 Domowe patenty – felieton 10.40 Jak to się mówi, czyli Kasia u Bralczyka – pro-gram edukacyjny 11.10 The Voice of Poland – program rozrywkowy 14.00 Familiada – teleturniej 14.35 Koło fortuny – teleturniej 15.10 Szansa na sukces. Opole 2026: Grzegorz Hyży 16.15 Tak to leciało! – teleturniej 17.15 Zaślubiona (1) – serial oby-czaj. Włochy 2022 18.35 Rodzinka.pl (302) – serial kom. Polska 19.05 Niepewne sytuacje – program rozrywkowy 19.25 Moonraker – film sensacyjny ★★★★ W. Bryt./Francja/USA 1979 Reż. Lewis Gilbert, wyk. Roger Moore, Lois Chiles, Michael Lonsdale 21.45 Muzyka na dobry wieczór – program muzyczny Kayah śpiewa przeboje z różnych okresów muzycznej działalności, m.in.: „Super-menkę”, „Trudno kochać”, „Testosteron”, „Prócz ciebie nic” i „Ramię w ramię”. 22.50 Pod ostrzałem ★★★ – film sensacyjny USA 2021 Reż. Joe Carnahan, wyk. Gerard Butler, Frank Grillo, Alexis Louder 0.50 Będziemy mieszkać razem (3) – serial Polska 1.50 Milionerzy – komedia Fran-★★★cja 2024 3.40 Rodzinka.pl (245)	Polsat D3 T 5.40 Telezakupy TV Okazje – pro-gram reklamowy 6.00 Nowy dzień – magazyn 8.00 Halo tu Polsat – magazyn 11.00 Randka w ciem-no – reality show 12.05 Pingwiny z Madagaskaru – film animowany USA 2014 14.05 ★★★★ Flora i Uli-ses – komedia USA 2021, reż. Lena Khan, wyk. Matilda Lawler, Alyson Hannigan, Ben Schwartz 16.05 Nasz nowy dom – reality show 17.30 Awantura o kasę – teleturniej 18.50 Wydarzenia 19.35 Państwo w państwie – program publicystyczny 19.55 Dancing with the Stars. Taniec z gwiazdami Finał jubileuszowej edycji programu. 23.00 Teściowie (60) Nalot antyterrorystów na fir-mę męża doprowadza Dorotę do ruiny. Zenon i Roman od-chodzą z pracy, a Violetta od-krywa w sobie talent i planuje show. Zenon słyszy szokującą diagnozę u lekarza. 23.35 Kiler – komedia Polska 1997 ★★★★ Reż. Juliusz Machulski, wyk. Cezary Pazura, Janusz Re-wiński, Jerzy Stuhr Jurek jest Kilerem tylko z nazwiska, a pracuje jako taksówkarz. Kiedy zostaje wzięty za płatnego zabójcę, interesują się nim policja, gangsterzy i media... 1.50 Wtorek – komediodramat ★★★★ Polska 2001 3.40 Świat według Kiepskich (490)	TVN D3 T 5.45 Uwaga! 6.00 Batwheels 6.15 Ukryta prawda 7.10 Magda gotuje Internet 7.45 Dzień Dobry TVN 11.30 Co za tydzień 12.10 Kuchenne rewo-lucje: Mysłowice – La Farina – reality show 13.15 Afryka Express – reality show 14.50 ★★★★ 8-bitowe Święta – komedia USA/Kanada 2021, reż. Mi-chael Dowse, wyk. Winslow Fegley, Neil Patrick Harris 16.55 Piotruś Pan i Alicja ★★★ w Krainie Czarów – film W. Bryt./USA 2020 Reż. Brenda Chapman, wyk. Gugu Mbatha-Raw, David Oy-elowo, Keira Chansa Alternatywna historia boha-terów książek Lewisa Carrolla i J.M. Barrieego. Okazuje się, że Alicja i Piotruś Pan są ro-dzeństwem. 19.00 Fakty 19.45 MasterChef – show 21.20 Och, Karol ★★★ – komedia Polska 1985 Reż. Roman Załuski, wyk. Jan Piechociński, Dorota Ka-mińska, Marta Klubowicz Karol Gierski, chociaż ma atrakcyjną żonę, nie przepu-sci żadnej okazji, by spotkać się z inną. A to rodzi coraz większe komplikacje. 23.25 Batman – film sensacyjny ★★★★ USA 2022 Reż. Matt Reeves, wyk. Ro-bert Pattinson, Zoë Kravitz, Paul Dano 3.05 Superwizjer 3.45 Szpital św. Anny (52) – serial Polska 4.45 Uwaga! – magazyn	TVN 7 D3 T 7.35 ★★★★ Wakacje w krzywym zwier-ciadle – komedia USA 1983 9.40 Unboxing – Wielkie otwarcie 10.15 Pogromcy cha-osu 11.20 Ukryta prawda 14.20 Detek-tywi 15.15 Poukładani 15.55 ★★★★ Władca Pierścieni: Powrót króla – film fantasy USA/N. Zel. 2003 20.00 ★★★★ Aquaman – film przyg. USA/Australia 2018, reż. James Wan, wyk. Jason Momoa 23.05 ★★★★ Specjalista – film sens. USA 1994, reż. Luis Llosa, wyk. Sylvester Stallone 1.25 ★★★★ Dziewczyna w czerwonej pelerynie – horror USA/Kan. 2011	TV 4 D3 T 5.30 Telezakupy TV Okazje – program rekla-mowy 6.00 Łowcy skarbów. Kto da więcej – reality show 7.00 Wielkie tajemnice historii 8.50 Galileo 10.50 Ewa gotuje – magazyn 11.25 ★★★★ Goście, goście 2 – komedia Fr. 1998 13.45 ★★★★ Inwazja: Bitwa o Los Angeles – film sf USA 2011 16.05 ★★★★ Obłądny rycerz – film przygod. USA 2001, reż. Brian Helgeland 18.55 Uroczysko (171, 172) – serial krym. Polska 20.00 Sprawie-dliwi. Trójiasto (93-96) – serial krym. Pol-ska 0.00 STOP Drogówka 1.00 Naziści na prochach. Hitler i blitzkrieg 2.50 Interwencja
TVP Kultura D3 T 9.05 Niepojęte 9.20 Wspólny dom 10.00 Wielcy mistrzowie malarstwa 11.10 Wstęp wolny 11.30 Pan wzywał, Milordzie? 12.25 Film anim. 13.00 Muzyka w zabytkach 14.00 W poszukiwaniu dobrego filmu 14.40 ★★★★ Sabata – western Wł. 1969 16.35 Dobry tytuł 17.15 Studio Kultura – niedziela z... 18.15 ★★★★ Nad rzeką, której nie ma – film Polska 1991 20.00 ★★★★★ Rocky – dr. USA 1976 22.05 Moje życie w Rolling Stonesach 23.15 Camerimage 2025 23.35 Gruboskórca 23.45 Dygot	TV Trwam D3 T 9.30 Msza św. z Jasnej Góry 10.00 Msza św. w Roku Jubileuszowym 12.00 Anioł Pański z Ojcem Świętym 12.15 Papież Po-lak do rodaków 12.55 Ignacy Loyola 15.00 Wiesz to też Polska 16.10 Koncert życzeń 17.00 Natura et Homo 17.30 Sól Ziemi 18.15 Rozmowy niedokończone 19.30 Moja katolicka rodzina 20.00 Informacje 20.20 Różaniec 21.00 Apel Jasnogórski 22.00 Mocni Jego mocą 22.45 Jak wygrać małżeństwo? 23.00 Jak my to widzimy... 23.30 Tam, gdzie Bóg płacze				
TVP Sport D3 T 8.25 Pływanie: PGE GPuchar Polski 9.55 Fut-bol totalny 11.10 Quiz TVP Sport 11.55 (L) Piłka nożna: Betclitc 2. Liga: Podhale Nowy Targ – Podbeskidzie Bielsko – Biała 13.50 Mundial 2026: Legendy miejskie 14.25 Ku-lawe Ptaki 15.05 Piłka nożna: Liga hiszp. kobiet: FC Barcelona Femení – Real Ma-dryt 17.20 Piłka nożna: Elimin. MŚ strefy UEFA: Polska – Holandia 19.40 Mundial 2026: Legendy miejskie 20.15 Studio 20.35 (L) Piłka nożna: Elimin. MŚ strefy UEFA: Włochy – Norwegia 23.05 Sportowy wieczór	TV Puls D3 T 5.00 Dyzur 6.00 Taki jest świat 7.00 Ko-bra – oddział specjalny (6) 8.10 Ranczo (19-23) 13.30 ★★★★ Mój przyjaciel pin-gwin – film przygod. USA/Brazylia/Hiszp. 2024 15.35 ★★★★ Emma i czarny jaguar – komedia Fr./Kan./Wł. 2024 17.45 ★★★★ Bogowie Egiptu – film fantasy USA/Au-stralia/Chiny/Hongk. 2016 20.00 ★★★★ Uroczysko (201) 20.30 Sprawiedliwi – wy-dział kryminalny (980) 21.30 Sprawiedliwi. Trójiasto (97) – serial krym. Polska 22.40 ★★★★ Plan bez skazy – film sens. W. Bryt./Luksemburg 2007 0.55 Love Island. Wyspa miłości 1.55 Hardkorowy lombard				

★★★★ koniecznie ★★★★ zdecydowanie tak ★★★ możesz ★★ nie musisz ★ zdecydowanie nie **(L)** na żywo

D3 T stacje dostępne w naziemnej telewizji cyfrowej

PONIEDZIAŁEK 17 Listopada

TVP1 D3 T 7.00 Msza święta na Jasnej Górze 7.30 Studio Raban 8.00 Serwis Info 8.20 Okrasa łamie przepisy 9.00 Ranczo (10) 10.05 Komisarz Alex (26) 11.00 Ojciec Mateusz (416) 12.00 Serwis Info 12.10 Agrobiznes, Agropogoda 12.40 Magazyn rolniczy 12.55 Planeta Ziemia III 14.00 Wichrowe wzgórze (298) – serial obyczaj. Turcja 2024 15.00 Serwis Info – magazyn 15.15 Reporterzy – magazyn 15.35 Gra słów. Krzyżówka 16.05 Dziedzictwo (750) 17.00 Teleexpress 17.30 Jaka to melodia? 18.10 Klan (4597) – telenowela Polska 18.45 Akacyjowa 38 (748) – serial obyczaj. Hiszpania 19.30 19.30 19.55 Pytanie dnia 20.25 Studio eliminacji MŚ strefy UEFA 20.35 (L) Piłka nożna: Eliminacje Mistrzostw Świata strefy UEFA: Malta – Polska 23.15 List biskupów – film dokumentalny Polska 2015 Rok 1965 był szczególny dla relacji polsko – niemieckich. Podczas Soboru Watykańskiego II polscy biskupi skierowali odezwę do narodu niemieckiego, deklarując udzielenie przebaczenia za zaszłości historyczne i prosząc o to samo. 0.20 Balans bieli 0.55 Wykrywacz kłamstw 1.20 Zimna wojna – dramat Pol- ska/W. Bryt./Fr. 2018	TVP 2 D3 T 5.35 M jak miłość (1635) 6.25 Rodzina (nie od) święta – program religijny 6.55 Barwy szczęścia (3257) 7.30 Pytanie na śniadanie 11.50 Okrasa łamie przepisy 12.30 Koło fortuny – teleturniej 13.15 Miłość i nadzieja (330) – serial obyczaj. Turcja 14.05 Va banque – teleturniej 14.35 Na sygnale (784) – serial obyczaj. Polska 2025 15.05 La Promesa – pałac tajemnic (272) – telenowela Hiszpania 16.00 Koło fortuny – teleturniej 16.35 Familiada – teleturniej 17.20 Miłość i nadzieja (331) – serial obyczaj. Turcja 18.15 Va banque – teleturniej 18.50 Jeden z dziesięciu – teleturniej 19.25 Barwy szczęścia (3257) – serial Polska 19.55 Domowe patenty – felieton 20.05 Barwy szczęścia (3258) – serial Polska 20.40 Kulisy „M jak miłość” 20.55 M jak miłość (1889) – serial Polska 21.55 Na sygnale (785, 786) – serial obyczaj. Polska 22.55 W cieniu śmierci (12) Karppi i Nurmi dochodzą do wniosku, że mordercą Anny może być ktoś, kogo do tej pory w ogóle nie brali pod uwagę. 23.55 Poznajmy się jeszcze raz komediodramat Francja/ Belgia 2019 2.00 Stulecie Winnych (45)	Polsat D3 T 5.25 Telezakupy TV Okazje – program reklamowy 6.00 Nowy dzień – magazyn 8.30 Malanowski i Partnerzy – serial fabularno-dokumentalny 9.30 Trudne sprawy – serial fabularno-dokumentalny 11.30 Gliniarze – serial fabularno-dokumentalny Polska 2024 14.40 Dlaczego ja? (1506) – serial fabularno-dokumentalny Polska 2025 15.50 Wydarzenia 16.15 Pogoda 16.20 Interwencja – magazyn 16.30 Na ratunek 112 (1106) 17.00 Gliniarze (1142) – serial fab.-dok. Polska 18.00 Pierwsza miłość (4095) – serial Polska 18.50 Wydarzenia 19.15 Gość „Wydarzeń” 19.55 Milionerzy – teleturniej 20.35 Pretty Woman – komedia romantyczna USA 1990 Reż. Garry Marshall, wyk. Julia Roberts, Richard Gere, Ralph Bellamy Historia współczesnego Kopciuszka: prostytutka z Los Angeles Vivian Ward zostaje wynajęta przez Edwarda Lewisa, bogatego biznesmena. Siedem dni wystarczy, by Vivian i Edwarda połączyło coś więcej... 23.05 Pitbull. Niebezpieczne kobiety – film sensacyjny Polska 2016 Reż. Patryk Vega, wyk. Alicja Bachleda-Curuś, Maja Ostaszewska, Joanna Kulig 2.00 Szalony lot – film sensacyjny W. Bryt./Rumunia/USA 2007	TVN D3 T 5.00 Jak to jest zrobione? 5.40 Uwaga! 5.55 Ukryta prawda – serial fabularno-dokumentalny 6.50 Kuchenne rewolucje: Restauracja „Vintuna”, Warszawa 7.45 Dzień Dobry TVN 11.40 Kuchenne rewolucje: Wisła 13.55 The Floor – teleturniej Polska 14.35 Ukryta prawda (1511, 1743) – serial fabularno-dokumentalny Polska 16.50 Szpital św. Anny (5) – serial obyczaj. Polska Kasia chce porozmawiać z córką w sprawie jej chłopaka. Ekipa pogotowia zabezpiecza trasę biegu. Jednym z pacjentów Marty i Tomka jest biegacz, który doznaje wstrząsu anafilaktycznego. 17.55 Detektywi (261) – serial fabularno-dokumentalny 19.00 Fakty 19.55 Uwaga! – magazyn 20.10 Doradca smaku 20.15 Na Wspólnej (4117) – serial Polska 20.55 The Floor – teleturniej 21.35 25 lat niewinności. Sprawa Tomka Komendy – dramat obyczaj. Polska 2020 Reż. Jan Holoubek, wyk. Piotr Trojan, Agata Kulesza, Dariusz Chojnacki 0.00 Dunkierka – dramat wojenny W. Bryt./USA/Francja/Holandia 2017 Reż. Christopher Nolan 2.20 Co za tydzień – magazyn 2.55 Morderczynie (5) – serial krym. Polska 2023 3.55 Szpital św. Anny (53) 4.55 Uwaga! – magazyn	TVN 7 D3 T 6.25 Szkoła 8.20 Ukryta prawda 11.25 W-11 Wydział Śledczy 12.55 Detektywi 14.55 Szpital św. Anny (57) 15.55 Sąd rodzinny 16.55 Sekrety życia – serial fabularno-dokumentalny 17.55 Zagadki losu 19.00 Ukryta prawda 20.00 Dziewczyna z pociągu – thriller USA/Indie 2016, reż. Tate Taylor, wyk. Emily Blunt, Haley Bennett 22.35 Seks w wielkim mieście – komedia rom. USA 2008, reż. Michael Patrick King, wyk. Sarah Jessica Parker, Kim Cattrall 1.25 Poukładani 2.00 Mówię Wam 3.00 SOS. Ekipy w akcji	TV 4 D3 T 6.00 Łowcy skarbów. Kto da więcej 7.55 Bogaty dom – biedny dom 8.55 Policjantki i policjanci (188, 189) 10.55 Na ratunek 112 11.55 Trudne sprawy 14.55 Ktoś tu kłamie? 16.55 Policjantki i policjanci (1360) 18.00 Łowcy skarbów. Kto da więcej 19.00 Policjantki i policjanci (1361) 20.00 Uroczysko (201) 20.30 Sprawiedliwi – wydział kryminalny (980) 21.30 Sprawiedliwi. Trójmiasto (97) – serial krym. Polska 22.40 Plan bez skazy – film sens. W. Bryt./Luksemburg 2007 0.55 Love Island. Wyspa miłości 1.55 Hardkorowy lombard
TVP Kultura D3 T 8.20 Dobry tytuł 9.00 Dyrektorzy (5) 10.20 Dzieci niebios – dramat Iran 1997 12.20 Wielcy mistrzowie malarstwa 13.20 Wstęp wolny 13.40 Tamte lata, tamte dni 14.20 Bulwar Zachodzącego Słońca – dramat USA 1950 16.20 Dyrektorzy (6) 18.05 Tygodnik kulturalny 19.00 Muzyka w zabytkach 20.00 Nana – film hist. Indonezja 2022, reż. Kamila Andini, wyk. Happy Salma 21.50 Porozmawiajmy szczerze 22.30 Dwunastu gniewnych ludzi – dramat USA 1957 0.20 Łódź Kultury	TV Trwam D3 T 8.15 Wiesz to też Polska 9.20 Mateczniki polskości 9.30 Moja katolicka rodzina 10.00 Informacje 10.15 Rozmowy niedokończone 11.30 Warto być ojcem 12.20 Oredzie na trudne czasy 13.30 Msza święta 14.30 My trzymamy z Bogiem 15.25 Z Małej Cerkwicy do... 16.10 Sanktuarium polskie 16.30 Porady bonifratrów 17.00 Świadkowie 17.30 Spotkanie Rodziny Radia Maryja 20.00 Informacja 20.20 Różaniec 21.00 Apel Jasnogórski 21.40 Polski punkt widzenia 22.00 Z wędką nad wodę... 22.30 Obys był zimny albo gorący				

★★★★ koniecznie ★★★★ zdecydowanie tak ★★★ możesz ★★ nie musisz ★ zdecydowanie nie **(L)** na żywo

D3 T stacje dostępne w naziemnej telewizji cyfrowej

Jak zdobyć „jedynekę” w sanatorium na NFZ? Sprawdź, jak unikniesz kosztownych warunków na turnusie

Emil Hoff
emil.hoff@polskapress.pl

Pobyt w najlepszym nawet sanatorium może być całkiem zmarnowany, jeśli będziesz musiał mieszkać w wieloosobowym pokoju z łazienką w korytarzu.

Zero prywatności, wieczny hałas, trudne charaktery współlokatorów... dla wielu pacjentów to koszmar.

Na turnus w sanatorium często czekamy z utęsknieniem, ale warunki pobytu mogą być rozczarowujące. Większość pacjentów trafia do pokoi wieloosobowych, co nie każdemu odpowiada.

Pani Ewa wyraziła na Facebooku myśli wielu kuracjuszy:

-Pobyt w sanatorium to rehabilitacja, relaks, wypoczynek. Trzy tygodnie w pokoju z czterema lokatorkami i jedną łazienką to koszmar. Czy ktoś, kto to wymyślił, chciałby tak się rehabilitować?

Nic dziwnego, że pokój jednoosobowy w sanatorium w czasie turnusu na NFZ to rozwiązanie idealne i spełnienie marzeń. Tylko pomyśl, jaka to wygoda:

- Pełna prywatność. Masz przestrzeń tylko dla siebie, często z łazienką, balkonem, a nawet niedużą lodówką. Nie musisz się nikogo krępować, z nikim dzielić łazienki, z nikim ustalać, która półka w lodówce jest czyja itp.
- Cisza i spokój. Możesz naprawdę wypocząć. Nikt nie przerywa ci uzdrawiającego snu. Nikt obok nie gada, nie telefonuje, nie szeleści papierami. Nikogo nie trzeba zabawiać rozmowami.

„Jedynka” to marzenie każdego kuracjusza w sanatorium

- Bezpieczeństwo. Nie jesteś narażony na kontakt z przypadkowymi ludźmi, którzy czasem nie wiedzą, jak się zachować, i nawet w sanatorium dopuszczają się skandalicznych zachowań, jak kradzieże i pobicia. Oczywiście możesz się udzielać towarzysko, ale na własnych warunkach i poza pokojem, w części wspólnej ośrodka.

Ale jak zdobyć pokój jednoosobowy w sanatorium? Nie jest to takie proste i nie każdemu przysługuje upragniona „jedynek”. Co powinieneś zrobić, by zwiększyć swoje szanse otrzymania pokoju jednoosobowego na cały turnus w sanatorium na NFZ? Sprawdź poniżej, co radzą doświadczeni pacjenci.

Tego nie możesz zaniedbać

Jeśli sam płacisz za swój pobyt w uzdrowisku, możesz po prostu wykupić sobie pokój jednoosobowy, ale to kosztowne.

W przypadku pacjentów skierowanych na turnusy opłacane przez NFZ, załatwienie sobie pokoju jednoosobowego wymaga kilku kroków.

Najlepiej złożyć wniosek o pokój jednoosobowy już na etapie załatwiania sobie skierowania do sanatorium. Lekarz może ci wypisać zalecenie za kwaterowania w „jedyńce”, o ile spełniasz warunki.

Takie zalecenie bardzo zwiększa twoje szanse otrzymania upragnionego pokoju.

Kto z przyczyn zdrowotnych ma pierwszeństwo do za-

kwatowania w pokoju jednoosobowym?

- Osoby z protezami kończyn (by uniknąć skrupowania)
- Osoby z bezdechem sennym (wymagają aparatury wytwarzającej hałas)
- Osoby ze stomią (wymagają częstych zabiegów higienicznych)
- Osoby ze stwierdzoną niepełnosprawnością.

Kiedy już otrzymasz od lekarza skierowanie do pokoju jednoosobowego ze względów zdrowotnych, zadzwoń do wybranego sanatorium i zarezerwuj sobie „jedynekę”. Niektóre sanatoria mają nawet formularze rezerwacji pokoi jednoosobowych do wypełnienia online na swoich stronach internetowych. Pamiętaj, by zawsze przy rezerwacji, czy to telefonicznej, czy przez internet, powoływać się na zalecenia lekarza.

Może się zdarzyć, że w wybrany przez ciebie sanatorium jest więcej chętnych na „jedynekę” ze wskazaniami medycznymi, niż dostępnych pokoi. Wtedy o przydziale decyduje kolejność zgłoszeń do recepcji danego ośrodka, dlatego tak ważne jest wcześnie skontaktowanie się z wybraną lecznicą.

Co zrobić, jeśli nie masz skierowania od lekarza, a chcesz dostać „jedynekę”?

Osoby niespełniające medycznych warunków otrzymania pokoju jednoosobowego w sanatorium na NFZ nadal

mają szansę na spełnienie marzenia o prywatności i wygodzie, choć mniejszą. Często trzeba w takim przypadku liczyć na szczęście, ale są też sposoby zwiększające szansę na sukces.

Możesz na przykład:

- Zadzwoń do sanatorium, by zarezerwować pokój, i w rozmowie z recepcją powołać się na kłopoty ze snem lub migreny.
- Wybrać na turnus duże sanatorium z dużą liczbą pokoi, także „jedynek”. Zawsze wtedy jest jakaś szansa, że w wybranym przez ciebie terminie będzie akurat wolny jeden z pokoi jednoosobowych.

Nie udało się zarezerwować „jedyńki”? Mimo wszystko lepiej nie rezygnuj z turnusu z tego powodu. Najczęściej oznacza to utratę miejsca w kolejce i długie oczekiwanie na kolejną szansę na pobyt w sanatorium.

Pamiętaj, że „jedyneką” to najdroższa forma zakwaterowania w sanatorium w czasie turnusu na NFZ. Nie dopłaca się tylko do pokoi wieloosobowych bez węzła sanitarnego. Za takie z osobną łazienką trzeba już dorzucić parę groszy za dzień.

Jeszcze droższe są „dwójki” bez łazienki i z łazienką, a najdroższe właśnie „jedyńki”. Obecnie za jeden dzień w pokoju jednoosobowym z łazienką poza sezonem (październik - kwiecień) płaci się 32,60 zł. Za cały trzytygodniowy turnus zapłacisz więc dodatkowo 685 zł. Pokój bez łazienki kosztuje mniej, 24,90 zł, czyli 523 zł za cały turnus.

Ciemne plamy na łokciach to często oznaka choroby

Masz ciemne plamy na łokciach? Nie ignoruj ich!

Katarzyna Wąs-Zaniuk
katarzyna.was-zaniuk@polskapress.pl

Ciemne plamy na łokciach często ignorujemy, traktując je wyłącznie jako problem kosmetyczny. Tymczasem mogą one stanowić ważny sygnał, że w naszym organizmie dzieje się coś poważniejszego.

- zaburzenia miesiączkowania, takie jak nieregularne cykle, obfite lub długie krwawienia,
- zaparcia,
- przyrost masy ciała.

Ciemne przebarwienia na łokciach przy insulinooporności

Rogowacenie ciemne, czyli acanthosis nigricans, często pojawia się u osób z insulinoopornością. W tej chorobie organizm produkuje nadmierną ilość insuliny, aby „przebić się” przez oporność komórek na jej działanie.

Nadmiar hormonu stymuluje przyspieszony wzrost keratynocytów, czyli komórek naskórka, oraz fibroblastów, które odpowiadają za strukturę tkanki łącznej. W efekcie skóra staje się pogrubiona, ciemniejsza i miejscami szorstka, a zmiany przybierają charakterystyczny wygląd.

Ciemne plamy w przebiegu insulinooporności zwykle występują w miejscach zgięć: na łokciach, pod pachami, na karku, w pachwinach i na kolanach.

Rogowacenie ciemne może być powiązane z rakiem żołądka

Jeśli ciemne plamy na skórze, w tym na łokciach, pojawiają się nagle, szybko się rozprzestrzeniają i dotyczą również szyi, mogą wskazywać na obecność nowotworu, w tym raka żołądka. W takich przypadkach rogowacenie ciemne jest wynikiem działania substancji wydzielanych przez guz, które stymulują wzrost komórek skóry.

Rak żołądka często rozwija się długo bez wyraźnych objawów, dlatego nagle pojawienie się rozległego rogowacenia ciemnego u osoby dorosłej powinno wzbudzić podejrzenie choroby nowotworowej.

W przypadku zauważenia u siebie ciemnych zmian skórnych warto jak najszybciej zgłosić się do lekarza pierwszego kontaktu.

Choroba Hashimoto wpływa na funkcjonowanie całego organizmu, a jednym z najbardziej widocznych objawów są zmiany skórne. Zaburzenia hormonalne wynikające z niedoczynności tarczycy mogą sprawić, że skóra stanie się sucha, szorstka i chłodna w dotyku.

Ciemne plamy na łokciach a choroba Hashimoto

Tarczycza produkuje hormon T4, czyli tyroksynę, który odpowiada m.in. za prawidłową pracę gruczołów łojowych. Kiedy jego poziom jest za niski, skóra traci naturalne nawilżenie. W efekcie staje się przesuszona, łuszcząca i zaczyna się nadmiernie rogowacieć.

Zmiany te są szczególnie widoczne w miejscach narażonych na tarcie i ucisk, takich jak łokcie, kolana, pięty, a czasem dłonie. Popularnie mówi się wtedy o „brudnych łokciach” lub „szorstkich kolanach”. Na stopach często pojawiają się pęknięcia i zrogowaciały naskórek, zwłaszcza na piętach, które są najbardziej obciążone.

Oprócz ciemnych przebarwień, szorstkiej skóry, osoba chorująca na Hashimoto może zaobserwować u siebie też inne objawy. Warto zwrócić uwagę na:

- zmęczenie i senność, mimo odpowiedniej ilości snu
- marznące ręce i stopy,
- problemy z pamięcią i koncentracją,
- obniżony nastrój,

GRZEGORZ TURNAU: W MIŁOŚCI ZAWIERA SIĘ WSZYSTKO, CO JEST DO ŻYCIA POTRZEBNE

„Szósta godzina” to tytuł nowej płyty krakowskiego piosenkarza. Czternaście znajdujących się na niej piosenek łączy w spójny sposób dyskretny humor z poetycką zadumą.

W rozmowie z nami Grzegorz Turnau zdradza, że głównym motywem na albumie jest zima

Patryk Gzyl

Niedawno zakończył się Konkurs Chopinowski. Cała Polska śledziła przez trzy tygodnie zmagania najlepszych pianistów świata. Pan też?

Nie. Po pierwsze, nie miałem jak, a po drugie, niespecjalnie się starałem. Nie jestem zaangażowany emocjonalnie w Konkurs Chopinowski.

Za młodu uczył się Pan grać na fortepianie przez 7 lat. Nie żałuje Pan, że nie poszedł dalej tą drogą i nie został klasycznym pianistą?

Właśnie dlatego, że chodziłem przez 7 lat do szkoły muzycznej, nie angażuję się emocjonalnie w Konkurs Chopinowski. Wspomnienia egzaminów z fortepianu są dla mnie do dzisiaj bolesne. Nie próbuję sobie nawet wyobrazić, co przeżywają uczestnicy takiego konkursu. Nie lubię również pseudosportowej atmosfery, która mu towarzyszy, a szczególnie ogólnonarodowego, groteskowego znawstwa, które się odradza przy tej okazji, a razi mnie swą bezczelnością.

Czyli?

Jeśli jest konkurs i nagrodę przyznaje jury, to jej laureatowi należy się szacunek i gratulacje, a nie „szok i niedowierzanie”. To jest zupełnie nie na miejscu. Proponuję zorganizowanie alternatywnego Konkursu Chopinowskiego przez telewizję, bo wtedy będą oni mogli swobodnie oceniać i przyznawać nagrody.

Dzisiaj gra i komponuje Pan przy fortepianie. Czyli te 7 lat nie poszło jednak na marne?

Oczywiście, że nie poszło. Jestem głęboko wdzięczny moim nauczycielom z Ogólnokształcącej Szkoły Muzycznej

Im. I. J. Paderewskiego w Krakowie, gdzie uczyłem się podstaw teorii i gry na fortepianie, a szczególnie mojej cioci, prof. Krystynie Adamskiej, która zawsze jest bardzo emocjonalnie zaangażowana w Konkurs Chopinowski. Ale jako pianista akompaniujący jestem w dużej mierze samoukiem. Na bazie tego, co wyniosłem ze szkoły muzycznej, wypracowałem własny sposób gry, ukształtowany także w drodze współpracy z wieloma wspaniałymi artystami.

Codziennie zasiada Pan do fortepianu?

Jest znane powiedzonko: kiedy nie ćwiczę kilka dni, to sam to słyszę, ale kiedy nie ćwiczę tydzień, to słyszy to już widownia. W moim przypadku ćwiczenie na fortepianie to przede wszystkim ćwiczenie mózgu. Palce zwykle sobie radzą, chociaż od czasu do czasu trzeba je naostrzyć. Sam sobie wymyśliłem zestaw wrówek wystarczający do wykonywania własnego repertuaru. Unikając pułapek fałszywej skromności, mogę powiedzieć, że obecnie gram na pewno trochę lepiej niż na początku, ale w samodzielnym wyznaczonym zakresie. Chopina w filmie bym nie grał.

Kiedyś powiedział Pan: „Radość tworzenia to legenda. Tak naprawdę tworzenie to zmaganie się”. Naprawdę tak to wygląda?

Oczywiście. Ale czy ja powiedziałem, że to zmaganie jest nieprzyjemne? Chyba zbyt często mylimy satysfakcję z wykonanej pracy z nieumotywowaną radością bytu. Wiatr we włosach, słońce w ramionach i mamy utwór?

To tak nie działa. Jest to za każdym razem proces. Im bardziej skomplikowany, tym słodszy w finale. Przed laty w kabarecie Piwnica pod Baranami profesor Gośliński miał wykłady o sztuce jako „formie zorganizowanej rozpacz”. Wziąłem je sobie do serca.

Od ostatniej płyty z Pana autorskim materiałem minęło aż 11 lat. Brakowało Panu natchnienia?

Wszyscy mnie ostatnio w związku z promocją nowego albumu o to pytają. I nie mam dobrej odpowiedzi, bo przez tych 11 lat robiłem dosyć dużo różnych rzeczy: napisałem mnóstwo piosenek oraz muzyki do teatru, ponieważ byłem przez 9 lat kierownikiem muzycznym Teatru Lalka w Warszawie. Wydałem też w tym czasie dwie płyty: „Bedford School” z angielskimi coverami i potrójny album „L” z nigdy wcześniej niepublikowanymi utworami. Zajęło mi to więc sporo czasu. Do tego zagrałem kilkaset koncertów. Kiedy mnie więc pan pyta, czy nie miałem weny, to ja odpowiadam, że raczej nie miałem czasu. Ale przecież nigdy nie odmierałem go płytami i nie wmaślałem sobie, że muszę wydać nowy album co 2-3 lata. Musiałem się po prostu zastanowić spokojnie, co i jak chciałbym zaprezentować na nowej płycie. I tak też zrobiłem.

Jak potem szła Panu praca nad piosenkami?

Nieśpiesznie. Zaczęła się latem 2023 roku, a ostatnie rzeczy kończyliśmy na początku 2025 roku. Samo to świadczy o tym, że ten rosół gotował się powoli. Chciałem, żeby była to płyta dopracowana i spójna, żeby połączyć wszystkie wątki. Żeby stanowiła coś w rodzaju audycji do wysłuchania w całości. Wiem, że to już nie te czasy i teraz - za sprawą streamingu - liczą się głównie pojedyncze piosenki o określonym terminie ważności. Ale żyje się raz i dla mnie ważne jest to, co chcę zrobić, bez względu na to, czy to się komuś bardziej czy mniej spodoba. Moja poprzednia płyta premierowa - „7 widoków w drodze do Krakowa” - była dosyć konceptualna, bo dotyczyła konkretnego zjawiska artystyczno-obyczajowego, ale pozostałe nie były już aż tak spójne. Komponowałem je często z rzeczy, które wydawały się pojawiały „po drodze”. „Szósta godzina” uważam za najbardziej spójną z dotychczasowych.

Na płytę trafiły bogato aranżowane utwory - gra tu nie tylko Pana stałe trio, ale też choćby Atom String Quartet. A wydaje się, że te piosenki są zwiewne, skromne i oszczędne. Jak to się robi?

W jednej z recenzji „Szóstej godziny” ktoś napisał, że

przyjemnie brzmi na niej kontrabas. Tymczasem tam nie ma tego instrumentu, jest za to akustyczna gitara basowa. Cieszę się jednak z tej pomyłki, bo pokazuje ona, że otaczam się muzykami, którzy grają w nieoczywisty sposób i potrafią uzyskiwać nieoczywiste brzmienia. To jest trochę odpowiedź na pańskie pytanie. Współpracuję bowiem z artystami, z którymi się świetnie rozumiem, ale z którymi ta współpraca jest też cały czas zaskakująca. Kiedy robimy razem coś nowego, a znamy się już 20 czy 30 lat, to i tak zawsze pojawia się element wzajemnego zaskoczenia. I to jest ważne: że nie zatrzymaliśmy się, że nie chcemy sobie tylko ułatwiać życia, ale lubimy się tak bardzo, że czasem je sobie utrudniamy. Ta płyta brzmi jak brzmi również dlatego, że robiliśmy ją podczas kilku sesji w niezwyklej miejscu - studiu postawionym w Kotlinie Kłodzkiej, wśród łąk i lasów, łagodnie opadających wzgórz. To drewniany budynek stojący na wzniesieniu. Przeżyliśmy tam głęboką, piękną zimę, zachowaliśmy więc, polonistycznie rzecz ujmując, jedność miejsca, czasu i akcji. I faktycznie ten dominujący na płycie motyw zimy był jednocześnie scenografią naszej pracy.

W sześciu piosenkach z „Szóstej godziny” śpiewa Dorota Miśkiewicz. Skąd ta artystyczna i prywatna przyjaźń między państwem?

Dorota jest od 20 lat jak ktoś z rodziny, z jednego zespołu. Tak często spotykamy się w studiu i na koncertach, że właściwie trudno oddzielić nasze drogi. Ja włożyłem kilka

swoich pomysłów w albumy Doroty, a ona zawsze bez oporów udzielała się na moich, za prośbą Doroty było więc oczywiste. „Szósta godzina” to bardzo kameralna przestrzeń, nie było więc miejsca na chór. Stąd Doroty głos raz jako wokalny instrument, rodzaj kontrapunktu dla śpiewanych przeze mnie wersów, a kiedy indziej jako postać w dialogu.

Zawsze przynajmniej w jednej piosence na każdej Pana płycie gra na flecie żona. Tu też tak jest. Trzeba ją mocno namawiać?

Namawiać może nie, natomiast trzeba ją jakoś zwabić do studia.

A czym się wabi żonę do studia?

Obietnicą przyjemnego spędzenia czasu w Gniewoszowie na przykład. Ta nasza artystyczna współpraca trwa tak samo długo, jak małżeństwo. To od zawsze jest jedna z łączących nas nici. Zaczęliśmy od wspólnego występowania w kabarecie, potem Marynia trafiła na wiele lat do mojego zespołu. I ten jej flet jest bardzo ważny, można powiedzieć, że jest to „flet założycielski”. Słychać go już w nagraniu „Naprawdę nie dzieje się nic”. A to przecież początek mojej ścieżki fonograficznej.

Tym razem nie uniknie Pan szufladki z napisem „piosenka poetycka”, bo śpiewa Pan na „Szóstej godzinie” poezję. Co sprawiło, że postanowił Pan sięgnąć po Zagajewskiego, Moczulskiego, Czechowicza czy Maja? Jedne piosenki pojawiły się wcześniej, drugie później.

*NIE WIERZĘ W TWÓRCZOŚĆ
DLA SAMOZASPOKOJENIA.
DLA MNIE TO FAŁSZYWE.
TO DOTYCZY TEŻ MIŁOŚCI*

FOT. TOMEK SIKORA

Grzegorz Turnau: Każde z nas jest elektrownią. Uśmiecham się i do takiej myśli, że energia, którą wytwarzamy wraz z ostatnim oddechem, może jeszcze sobie potrać. Najdłużej oczywiście przez zasilenie innych ludzkich elektrowni. Niektórzy nazywają to wędrówką dusz

Do krótkiego wiersza Adama Zagajewskiego „Płomień” już dość dawno temu napisałem muzykę, ale brakowało mi czegoś w rodzaju rewersu. Stąd mój poprzedzający go tekst „Jedliśmy agrest”, jakby do tamtego przyklejony. Jak profanum do sacrum, że tak się wyrażę. Dzięki niemu tytułowy „płomień” z wiersza Zagajewskiego jaśniej świeci. „Paskudną piosenkę” Bronisław Maj podarował mi też ładnych parę lat temu i ona również czekała na swój rewers, czyli „Południowe sny” Leszka A. Moczulskiego, ponieważ obie dotyczą melancholii i różnych sposobów wyczołgiwania się z jej tuneli. „Paskudna piosenka” w oryginalnie ma zresztą o wiele więcej zwrotek, ostatnio ją nawet okolicznościowo z prof. Majem rozwinęliśmy. Jest to forma otwarta - może kiedyś zarejestrujemy całość, ale raczej z zastrzeżeniem publikacji minimum 50 lat po naszej śmierci. Natomiast jeśli chodzi o Leszka Aleksandra Moczulskiego, to znaliśmy się i współpracowali przez wiele lat, od czasu jego i Jana Kantego Pawлушkieвича „Nieszporów ludźmierskich”. Leszek poda-

rował mi, przeczytał przez telefon, zostawił w kawiarni lub wysłał mejlem bardzo wiele tekstów. Niektóre trafiły na płyty lub były wykonywane na koncertach, ale część została w archiwum. 5-6 lat po śmierci Leszka otworzyłem tę szufladę. I - w pewnym sensie - na „Szóstej godzinie” znowu się z nim spotkałem. Natomiast swoje teksty, które stanowią połowę słownej warstwy albumu, w większości dopisywałem do już istniejących kompozycji, albo - jak w przypadku „Bałowych buciaków babci Anny” - pisałem, komponowałem i od razu nagrywałem w studiu.

Głównym motywem na „Szóstej godzinie” jest zima. To podobno Pana ulubiona pora roku. Za co Pan lubi zimę? Za to, że nie muszę cierpieć upału.

(Śmiech) A tak na serio?

Już bardziej serio nie może być. Zima nie rozprasza nas festiwalem kolorów, obietnic czy złudzeń. Jest surowa i daje odpowiedź od nadmiaru. Po prostu jest powściągliwa. Dzięki ciszy możemy usłyszeć muzykę, a dzięki zimie możemy docenić

wszystkie kolory wiosny czy jesieni, ale z dystansu.

W tych wierszach zima to sen, a sen to, jak Pan kiedyś powiedział, „próba generalna” przed śmiercią. I jej cień unosi się nad tymi piosenkami. To dlatego, że zbliża się Pan powoli do sześćdziesiątki? Nie tak powoli, raczej bardzo szybko.

Ja już przekroczyłem sześćdziesiątkę.

Czyli da się przeżyć. Sen to kluczowe słowo w sztuce. Bo podstawowe pytanie dla każdego, kto cokolwiek tworzy, brzmi: czym jest rzeczywistość? Snem? A jak nie, to czym? W jednej z moich pierwszych licealnych piosenek śpiewałem: „I zanim się to wszystko stanie/ na kluc się zamknę w fortepianie/ I choć to miejsce trochę ciasne/ zasnę”. I właściwie cały czas podejrzewam, że to wszystko, co się wokół mnie dzieje, może być snem leniwego licealisty.

Niby śpiewa Pan, że „Mamy czas”, ale podkreśla, że w końcu ten czas powie człowiekowi „dość” i zaliczymy „ostatni bal”.

Żyjemy w takich czasach, kiedy ludzie przestali dostrzegać sarkazm i ironię. Zniknęła całkowicie dwuznaczność, wszystko jest tak szalenie dosłowne, że czasem nie nadążam. Niedawno byłem w programie Kuby Wojewódzkiego i on zahaczył o moją współpracę z Taco Hemingwayem. Chciałem mu więc wytłumaczyć, że to nie była żadna współpraca, tylko pozwoliłem Filipowi na wykorzystanie fragmentu jednej z moich piosenek. I Kuba zapytał mnie (sarkastycznie), czy dzięki temu wreszcie zarabiam jakieś pieniądze. Nie czekając, odpowiedziałem: „Ależ oczywiście! Dzięki Taco Hemingwayowi mógłbym już nie pracować”. I proszę sobie wyobrazić, że kilka dni później widzę gdzieś nagłówek: „Turnau nie musi już pracować dzięki Taco Hemingwayowi”. Więc teraz, kiedy śpiewam, że „Mamy czas” powinienem dośpiewywać przypis, że „K***a, nie mamy czasu!”. Mam nadzieję, że jednak nie wszyscy potrzebują przypisów.

Jak Pan sobie radzi tym z przemijaniem?

Na różne sposoby. Nie ma jednej metody. Od bardzo dawna cała armia osób próbuje to profesjonalnie rozszyfrować i niespecjalnie im to wychodzi. Dlatego nie będę tu pozo- wał na znawcę, jak ci państwo od Chopina. Trzeba co rano podjąć decyzję: czy to lepiej, że się obudziliśmy, czy gorzej. Od tego zależy cała reszta.

Najlepszym sposobem na przemijanie wydaje się tu być po prostu radość życia, którą daje przede wszystkim miłość. Tak odczytuję „Dwa bilety”, „Gdybyś” czy „Jedliśmy agrest”. Miłość jest dla Pana istotą życia?

Tak, bo w niej zawiera się wszystko, co jest do życia potrzebne. Nie ma miłości bez komunikacji, tak jak żadna twórczość nie istnieje bez odbiorcy. Nie wierzę w twórczość dla samozaspokojenia. Dla mnie to fałszywe. To dotyczy też miłości. Ale pod słowem „miłość” jest też troska, czułość, cierpliwość.

Jest Pan żonaty od prawie 40 lat. O takiej dojrzałej miłości „niedozwolonej do lat 50” śpiewa Pan w „Dwóch biletach”. Ta dojrzała miłość bar-

dzo jest inna niż ta młodości-cza?

Byłbym ostrożny z mówieniem o miłości, jakby to było jakieś zjawisko przyrodnicze. Nie boję się śpiewać o miłości, ale nie potrafię jej omawiać jak tęczy czy zachodu słońca. Nasz stosunek do takich spraw, jak przemijanie czy miłość, ulega zmianom, które są wpisane w biologiczny zegar.

W piosence „Gdybyś” opowiada Pan o przeznaczeniu. Skojarzyła mi się ona z takim ludowym powiedzeniem, że „mąż i żona od Boga przeznaczona”. Wierzy Pan w przeznaczenie?

Rozumiem, że ktoś może potrzebować takiego lapidarnego sformułowania, ja za tego typu refrenami jednak nie przepadam. Dla jednego przypadek jest przeznaczeniem, dla drugiego przeznaczenie to przypadek. Uśmiecham się do myśli, że obie wersje są uprawnione. W „Gdybyś” śpiewam jednak nie o przeznaczeniu, ale o tym, by dostrzec siebie w innych ludziach i ośwoić powtarzalność ludzkich losów. Każdy związek jest niepowtarzalny i powtarzalny zarazem. Przypomina mi tu się wiersz Czesława Miłosza „Powrót do Krakowa w roku 1880”, gdzie pojawia się wers: „Na miejscu starych ludzi są znów starzy ludzie”. To niesłychane zdanie. Potężne.

W „Mamy czas” śpiewa Pan, że po śmierci „w nagrodę lub za karę przyjdzie poza czasem być”. Znajduje Pan pociechę w metafizyce?

Każde z nas jest elektrownią. Uśmiecham się i do takiej myśli, że energia, którą wytwarzamy wraz z ostatnim oddechem, może jeszcze sobie potrać. Najdłużej oczywiście przez zasilenie innych ludzkich elektrowni. Niektórzy nazywają to wędrówką dusz.

Płyta kończy najbardziej radosna piosenka tytułowa. Czym jest ta „Szósta godzina”, w której „stopi się, zginie/smutek - jak w szklance lód”?

Moja żona, Marynia, źle znosi zimę, tęskni za latem i morzem. Lód się topi, kiedy świeci słońce. Chciałem więc oddalić od niej smutek, przenosząc się na koniec albumu do południowego kraju, w porę sjęsty, czyli szóstej godziny od wschodu słońca. Ten utwór nosił zresztą przez długi czas, jeszcze w wersji instrumentalnej, tytuł „Busot” - od nazwy małej miejscowości w Hiszpanii.

To brzmi jak triumf lata nad zimą.

Po co triumf? Pragnąć tego, co się ma - oto najprostsza droga do szczęścia.

Krzyżówka panoramiczna: ... że ja na nie choruję;
witówka panoramiczna: "Kallina czerwona", krzyżówka
z hasłem: Bory nie stąpa po
różach; **logogryf:** "Miasło utra-
pienia", krzyżówka: boisko;
duet jolek: piosenkarka; **szyfr:**
Arkadiusz Jakubik; **krzyżówka**
A-Z: cherubin.